

Menetlusosalised

04.05.2021 nr DM-111990-14

**Keskkonnaloo taotluse menetlusse võtmine ja keskkonnamõju hindamise algatamine
(Kõverdama II turbatootmisala)**

1. Keskkonnaloo taotluse läbivaatamine

Keskkonnaamet teatab, et on võtnud menetlusse Aktsiaselts Torf (edaspidi ka *taotleja*, registrikood 10076240, aadress Tallinna mnt 26a, Lihula linn, Lääneranna vald, Pärnu maakond) poolt esitatud taotluse Kõverdama II turbatootmisala maavara kaevandamise keskkonnaloo saamiseks (edaspidi *keskkonnaluba*) (nõuetele vastav taotlus on registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis 18.03.2021 nr DM-111990-12).

Aktsiaselts Torf taotleb keskkonnaluba Kõverdama maardlas (registrikaardi nr 114) Kõverdama II turbatootmisala mäeeraldisele vähelagunenud ja hästilagunenud turba kaevandamiseks. asub Pärnu maakonnas Lääneranna vallas Karuse külas riigile kuuluvatel kinnistutel Lihula metskond 14 (katastritunnusega 19502:002:0120), Lihula metskond 51 (katastritunnusega 19502:002:0283), Lihula metskond 65 (katastritunnusega 19501:002:0616), Lihula metskond 10 (katastritunnusega 41101:004:0181) ja Lihula metskond 16 (katastritunnusega 19502:002:0121). Taotletav ala ümbritseb olemasolevat Kõverdama turbatootmisala. Taotletava mäeeraldise pindala on 150,38 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindala on 158,96 ha. Taotletav kaevandamisloa kehtivusaeg on 30 aastat.

Maavara soovitakse kasutada aianduses. Maavara aktiivne tarbevaru on taotletaval mäeeraldisel seisuga 01.08.2019 järgmine:

vähelagunenud turvas 217 tuh t (plokk 6)

hästilagunenud turvas 408 tuh t (plokk 7)

Keskkonnaamet kontrollis kaevandamisloa taotluse vastavust maapõueseaduses (edaspidi *MaaPS*) ja keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses (edaspidi *KeHJS*) sätestatud nõuetele. Taotlus vastab esitatud nõuetele.

2. Keskkonnamõju hindamise algatamine

KeHJS § 11 lõike 2 kohaselt otsustaja vaatab tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi ka *KMH*) algatamise või algatamata

jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 1 nimetatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul. KeHJS § 9 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, maapõuaseaduse § 48 järgi annab kaevandamisloa Keskkonnaamet. Seega, KMH algatamise või algatamata jätmise otsuse tegemine kuulub Keskkonnaameti pädevusse.

KeHJS § 3 lg 1 punkti 1 kohaselt tuleb hinnata keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusloa või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju. KeHJS § 6 lg 1 punkt 28 sätestab olulise keskkonnamõjuga tegevusena turba kaevandamine suuremal kui 150 hektari suurusel alal.

KeHJS § 11 lõike 3 järgi KeHJS § 6 lõikes 1 nimetatud tegevuse korral algatatakse kavandatava tegevuse KMH selle vajadust põhjendamata, s.o KMH on kohustuslik.

MaaPS § 6 lg 1 kohaselt on kaevandamine maavara looduslikust seisundist eemaldamise ettevalmistamiseks tehtav töö, maavara looduslikust seisundist eemaldamine ning mäeeraldise ja mäeeraldise teenindusmaa piires kaevise vedu ja esmane töötlemine.

Kõverdama II turbatootmisala teenidusmaa pindala on 158,96, seega on vastavalt KeHJS § 6 lg 1 p 28 ja MaaPS § 6 lg 1 KMH läbiviimine kohustuslik.

KeHJS § 11 lõike 6 kohaselt, kui kavandatava tegevusega kaasneb eeldatavalt oluline keskkonnamõju, jätab otsustaja selle KMH algatamata, kui eelhinnangu tulemusena selgub, et kavandatava tegevuse keskkonnamõju on juba KMH või keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi ka *KSH*) käigus asjakohaselt hinnatud ja otsustajal on tegevusloa andmiseks piisavalt teavet. Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole varem kavandatava tegevuse KMH-d ega KSH-d läbi viidud.

Arvestades eeltoodut; tuginedes KeHJS § 3 lg 1 punktile 1, § 6 lg 1 punktile 28, § 9, § 11 lõigetele 2 ja 3, MaaPS §-le 48 ning kooskõlas Keskkonnaameti peadirektori 10.12.2020 käskkirja nr 1-1/20/230 „Keskkonnaameti struktuuriüksuste põhimääruse kinnitamine“ lisa 13 „Keskkonnaameti ringmajanduse osakonna põhimäärus“ punktiga 2.5. ja Keskkonnaameti peadirektori 29.01.2021 käskkirja nr 1-1/21/17 „Keskkonnaameti teabehalduse kord“ lisaga 14 algatab Keskkonnaamet KMH Kõverdama II turbatootmisala keskkonnaloa taotlusele. Keskkonnauuringute vajadus tuleb selgitada KMH programmi koostamise käigus.

KeHJS § 13 kohaselt tuleb taotlejal koostada koostöös juhteksperdi või eksperdirühmaga juhteksperdi juhtimisel KMH programm. Litsentseeritud juhteksperdi nimekirja leiab Keskkonnaministeeriumi veebilehelt: <https://www.envir.ee/et/kmh-litsentsikomisjon>

KeHJS § 18 lõike 7 kohaselt, kui taotleja ei ole 18 kuu jooksul käesoleva KMH algatamise otsusest arvates esitanud Keskkonnaametile KMH programmi KeHJS § 18 kohaseks nõuetele vastavuse kontrollimiseks, jätab Keskkonnaamet esitatud kaevandamisloa taotluse läbi vaatamata ja tagastab selle taotlejale. Keskkonnaamet rõhutab, et enne KMH programmi nõuetele vastavuse kontrollimiseks esitamist tuleb läbida vastavalt KeHJS §-dele 151-17 KMH

programmi kohta seisukoha küsimise etapp, KMH programmi avalikustamine ja selle tulemustega arvestamine.

KeHJS § 11 lõike 11 kohaselt kaevandamisloa taotluse menetlus peatub kuni KMH aruande nõuetele vastavaks tunnistamise otsusest teavitamiseni ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded või KeHJS § 18 lõikes 7 sätestatud asjaolude ilmnemiseni.

Vastavalt KeHJS §-le 8 KMH-ga seotud kulud kannab taotleja.

Kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise menetlusi ei liideta.

3. Avalikustamine ja kaasamine

Kooskõlas keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 46 lõikega 1 teavitab keskkonnaloa andja avatud menetluse korral keskkonnaloa taotluse esitamisest isikut, kelle õigusi keskkonnaloa andmisega või selle andmisest keeldumisega võidakse rikkuda või kelle kohustusi puudutada, sealhulgas kavandatud tegevuse asukoha kinnisasjaga piirneva kinnisasja omanikku.

Huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib kavandatav tegevus puudutada, on õigus kuni keskkonnaloa andmise või andmisest keeldumise otsuseni esitada Keskkonnaametile keskkonnaloa taotluse või eelnõu kohta ettepanekuid ja vastuväiteid.

Käesoleva kirja saajatel, kes soovivad ka edasise menetluse käigu osas teavitusi saada, palume sellest Keskkonnaametit teavitada (nt e-kirja või telefoni teel). Teavitusi ei saadeta kui selleks ei ole soovi avaldatud.

Keskkonnaloa taotlus on digitaalselt kättesaadav keskkonnaotsuste infosüsteemist aadressil <https://kotkas.envir.ee/>.

Kõverdama II turbatootmisala keskkonnaloa taotlusele KMH algatamisest teavitab Keskkonnaamet KeHJS § 12 lõike 1 kohaselt 14 päeva jooksul ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Martin Nurme
juhataja
maapõuebüroo

Teadmiseks: Aivar Oosim, Annika Mätlik, Argent Metsad OÜ, Eesti Keskkonnaühenduste Koda ., Erle Paisuots, Evely Pikla, Harry Kadakas, Jaana Saun, Jaan Kriisa, Jüri Hinsberg, Karl Kaisel, Karusambla OÜ, Lääneranna Vallavalitsus, Laur Lobjakas, Liis Kaisel, Maa-amet, Maie Vokk, Matten Mätlik, Muinsuskaitseamet, Nataly Mätlik, Olavi Vainu, Osaühing Valga Puu, OÜ Inseneribüroo STEIGER, OÜ LARSY, Päästeamet, Pille Kaisel, Põllumajandus- ja Toiduamet, Rahandusministeerium, Riigimetsa Majandamise Keskus, Riivo Nõmm, Siim Kaisel, Taimi Heinolainen, Terje Ristal, Terviseamet, Transpordiamet, Ülle Pärnpuu, Valve-Liilia Loops, Villa Cartelloni OÜ

Merike Rosin +37256822097 (maapõu)
Merike.Rosin@keskkonnaamet.ee

Toomas Kalda +3725107975 (keskkonnakorraldus)
Toomas.Kalda@keskkonnaamet.ee

TRANSPORDIAMET

Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee
Narva mnt 7a
15172, Tallinn, Harju maakond

Teie 05.11.2021 nr 6-3/21/22649-2

Meie 10.11.2021 nr 7.1-7/21/26751-2

Kõverdama II turba kaevandamise ala KMH programmi eelnõu

Olete esitanud seisukoha võtuks AS Torf Pärnu maakonna Lääneranna valla Karuse külas asuva Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi eelnõu (koostaja: OÜ IB STEIGER, 2021).

Transpordiamet, tutvunud esitatud dokumendiga, märgib järgmist:

1. Lk 4 märgitakse, et kavandatav tegevus jääb riigiteest 10 ca 9 km kaugusele, loogiline on märkida, et kavandatav tegevus jääb riigiteest 16180 Karuse-Kalli ca 200 m kaugusele. Oleks ju uue 9 km tee rajamine nii keskkonnakaitsele kui ka majanduslikult väga kulukas;
2. Programmi tuleb lisada turbatolmu leviku tõkestusmeetmed turba transportimisel;
3. Olemasolev turba väljaveotee tuleb vähemalt 100 m ulatuses enne tolmuva kattega riigiteega ristumist viia tolmuva katte alla, sest vastavalt liikluseaduse § 7² Tee kasutamisele esitatavad nõuded, lg 1 on keelatud teed kahjustada ja risustada.

Palume esitatud KMH programmi eelnõud korrigeerida Transpordiameti märkuste/ettepanekutega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiit Harjak
juhtivspetsialist
projekteerimise osakonna taristu kooskõlastuste üksus

Rein Kallas
Rein.Kallas@transpordiamet.ee

Pr Helen Manguse
Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Teie: 05.11.2021 nr 6-
3/21/22649-2
Meie: 17.11.2021 nr 6.2-
1/10656-1

**Vastuskiri Kõverdama II laiendamise ja
töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise
programmi kohta seisukoha küsimisele**

Austatud Helen Manguse

Põllumajandus- ja Toiduamet (edaspidi PTA) tutvus vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeJHS) § 15¹ lg 1 ja lg-e 4 seisukoha küsimiseks esitatud Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) programmi eelnõuga (koostaja: OÜ Inseneribüroo STEIGER, 2021). Lisaks palus Keskkonnaamet (edaspidi KeA) hinnata PTA-l enda pädevusvaldkonna osas KMH ekspertrühma koosseisulist piisavust.

KMH objektiks on Pärnu maakonnas Lääneranna vallas Karuse külas asuv Kõverdama II turbatootmisala, mis paikneb järgnevatel riigile kuuluvatel kinnistutel: Lihula metskond 14 (katastritunnus 19502:002:0120), mis piirneb läänesuunal LÕO (TTP540) (MS 5111920020060/ ehitis 002) ja LÕO (TTP-540) (MS 5111930020090/ ehitis 002)- ning idasuunal TUUDI (TTP-562) (MS 5111790030100/ ehitis 002) maaparandusehitiste metsakuivendussüsteemidega. Lihula metskond 51 (katastritunnus 19502:002:0283), Lihula metskond 65 (katastritunnus 19501:002:0616), mis piirneb läänesuunal TUUDI (TTP-562) (MS 5111790030100/ ehitis 002) metsakuivendussüsteemiga Lihula metskond 10 (katastritunnus 41101:004:0181), mis asub osaliselt nii TUUDI (TTP-562) (MS 5111790030100/ ehitis 002) kui TUUDI (TTP-562) (MS 5111790030101/ ehitis 002) metsakuivendussüsteemidel ja Lihula metskond 16 (katastritunnus 19502:002:0121), mis asub osaliselt TUUDI (TTP-562) (MS 5111790030101/ ehitis 002) metsakuivendussüsteemil (joonis lisatud kirjale).

KMH programmi (edaspidi ka programm) kohaselt kavandatakse turba kaevandamiseks laieneda Kõverdama mäeeraldisele, kuhu rajatakse piirde- ja kogumiskraavid ning väljakute kuivendamiseks lahtised kuivenduskraavid. Kuivendussüsteemi vesi planeeritakse kavandavalt mäeeraldiselt ära juhtida olemasoleva Kõverdama mäeeraldisel kraavituse kaudu Viritra kraavi (VEE1119300) ning Kuitsa ojja (VEE1118000), kasutades juba väljaehitatud turbatootmisala kraavitust ning väljalaske. Tootmisperioodi välisel ajal kavandatakse teha abitöid, puhastatakse kuivenduskraave ja korrastatakse väljaveoteid. Pärast turbavaru ammendamist turbatootmisala korrastatakse projekti alusel.

Programmi kohaselt KMH aruande koostamise käigus analüüsitakse võimalikku vooluhulkade kasvu ja vajadusel pakutakse välja leevendusmeetmed. Juhul, kui antud veekogudesse suunatav vesi on halvendanud viimase seisundit analüüsitakse täiendavate settebasseinide rajamise vajadust Kõverdama II mäeeraldisele. Lisaks analüüsitakse täiendava vee väljalasu rajamise võimalust Kõverdama II turbatootmisalale suunamaks kuivendusvett ka ida suunas Kuitsa oja kaudu Tuudi jõkke.

Maaparandussüsteemidega hõlmatud maa-alal tuleb arvestada maaparandusseadusest tulenevalt maaparandussüsteemide toimimist tagavate meetmetega, kuid tulenevalt eeltoodust ei ole põhjust eeldada mõju maaparandusehitistele ja selle rajatistele, kui tegevusega ei kaasne ehitustegevuse laiendamist naaberkinnistutele või väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vee juhtimise kavatsust maaparandussüsteemi, selle eesvoolu või kuivenduskraavi.

Eelmainitust lähtuvalt puuduvad PTA-l vastuväited Aktsiaselts Torf (registrikood 10076240) Karuse külas asuva Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi eelnõule, kuid palume KMH aruandes kajastada eelpool nimetatud katastriüksuste piirnemise või asumise eelpool nimetatud maaparandusehitistel ning välja tuua maaparandusehitiste ja nende rajatiste korrashoiu ja toimimisvõime tagamise kohustuse (tulenevalt maaparandusseaduse §-st 47). PTA hinnangul on KMH ekspertrühma koosseis piisav, kuna eeldatavalt ei kaasne taotletava tegevusega mõju lähipiirkonnas asuvatele maaparandusehitistele ning nende rajatistele ja täiendava maaparanduse uurimistöö vajadus puudub.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Hilja Vanem
peaspetsialist-koordinaator
Lääne regiooni Kuressaare esindus

Epp Kikas
+372 528 2353
epp.kikas@pta.agri.ee

Tingmärgid:

	Katastriikuse pir
	Maaparandussüsteemi maa-ala
	Vooluveekogu
	Maaparandussüsteemi eesvool
	Tee

Koostaja: Epp Kikas, Põllumajandus- ja Toidumajanduse Lääne regioon, 15.11.2021
Aluskaart: Maa-amet 2021

ASUTUSESISESEKS
KASUTAMISEKS
Alus: AvTS § 35 lg 1 p
Kehtiv alates:
Kehtiv kuni:

LÄÄNERANNA VALLAVALITSUS

KORRALDUS

Lihula

25. november 2021 nr 895

Seisukoha andmine Kõverdama II turbatootmisala keskkonnamõju hindamise programmi kohta

Keskkonnaamet edastas 05.11.2021 kirjaga nr 9-6-3/21/22649-2 Lääneranna Vallavalitsusele teate, et Aktsiaselts Torf (registrikood 10076240) on esitanud Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) programmi eelnõu (koostaja: OÜ Inseneribüroo STEIGER, 2021). Keskkonnaamet palub keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 15¹ lg 1 ja lg 4 alusel esitada Lääneranna Vallavalitsusel 30 päeva jooksul KMH programmi saamisest alates seisukohad Aktsiaselts Torf Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi asjakohasuse ja piisavuse kohta. Samuti palub Keskkonnaamet hinnata vallavalitsuse pädevusvaldkonna osas KMH ekspertrühma koosseisulist piisavust.

Aktsiaselts Torf taotleb keskkonnaluba Kõverdama maardlas (registrikaardi nr 114) Kõverdama II turbatootmisala mäeeraldisele vähelagunenud ja hästilagunenud turba kaevandamiseks. Taotletav ala ümbritseb olemasolevat Kõverdama turbatootmisala. Taotletava mäeeraldise pindala on 150,38 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindala on 158,96 ha. Taotletav kaevandamisloa kehtivusaeg on 30 aastat ning maavara soovitakse kasutada aianduses. Maavara aktiivne tarbevaru on taotletaval mäeeraldisel seisuga 01.08.2019 järgmine: vähelagunenud turvas 217 tuh t (plokk 6) ja hästilagunenud turvas 408 tuh t (plokk 7).

Lääneranna Vallavalitsus avaldas 21. mai 2021 korralduses nr 391 „Seisukoha andmine Kõverdama II turbatootmisala keskkonnamõju hindamise programmi kohta“ arvamust, et Kõverdama II turbatootmisala keskkonnamõju taotluse menetluses tuleb kindlasti hinnata kavandatava kaevandustegevuse mõju lähedal asuvate kaevude joogivee kvaliteedile ning hinnata ulatust, kui kaugele võib kanduda kaevandusest tulenev müra ning kaevandustegevusega kaasnev tolm. Lisaks eelnevale on oluline arvestada turbatootmisala ümberkaudsete elanike ning kohaliku kogukonna arvamusega.

OÜ Inseneribüroo STEIGER poolt koostatud programmis on märgitud, et KMH aruandes hinnatakse Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasnevaid võimalikke mõjusid kaevude veetasemele ja kvaliteedile. Ei ole põhjust eeldada, et kavandataval Kõverdama II turbatootmisalal turba kaevandamine hakkab mõjutama joogivee kvaliteeti. Põhjavee kaitstuse võimaliku reostuse eest tagab turbalasundi lamamiks olevad mere- ja liustikused, mis on suhteliselt suure savisisaldusega ning seetõttu väikese veeandvusega. Turba kaevandamise ja transpordiga kaasneb peente turbaosakeste lendumine tolmuna ning viimase kandumine kuivenduskraavidesse. Turbatootmisalalt levib ülenormatiivne peenosakeste kontsentratsioon

tavatingimustel tekke kohast kuni 100 meetri kaugusele. Samuti põhjustab turba kaevandamisel ja transpordil kasutatav tehnika müra, mille levikukaugus tootmisalast sõltub kasutatavast tehnoloogiast, tööprotsessidest, masinate ja seadmete paiknemisest, nende tehnilisest korrasolekust, maastikureljeefist, taimkatte kõrgusest ja tihedusest jne. Avamaastiku korral võib turbatootmisalal töötavast masinast ülenormatiivne müratase levida ligikaudu 0,5 km kaugusele, kuid tulenevalt puistust on ülenormatiivse mürataseme leviku ulatus oluliselt väiksem. KMH aruandes hinnatakse transpordil tekkiva tolmu lendumise mõju väljaveoteede äärde jäävatele majapidamistele ning vajadusel nähakse ette leevendusmeetmed.

Lõo küla lähimate majapidamiste (Nõmme (19502:002:0054) ja Männiku (19502:002:0055)) õuealad jäävad taotletava mäeeraldise teenindusmaa piirist vähemalt 90 m edela poole. Karuse küla lähimad õuealad (Tammela (19501:002:0650) ja Meistri (19501:002:1710)) paiknevad taotletava mäeeraldise teenindusmaa põhjaservast ligikaudu 490 m kaugusel põhjasuunas. Linnuse küla lähimad elamud asuvad kavandatavast tegevusest üle 800 m kaugusel ning taotletavast mäeeraldisest idapool paiknevad asustamata metsaalad.

Eeltoodu ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi § 15¹ lg 1 ja lg 4 alusel annab Lääneranna Vallavalitsus seisukoha:

1. Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamine peab toimuma koostöös kohaliku kogukonnaga. Erilise tähelepanuga palume hinnata mõju lähimatele Nõmme ja Männiku majapidamistele, kelle õuealad paiknevad vaid 90 m kaugusel kavandatava Kõverdama II turbatootmisala piirist. Võimalusel palume Nõmme ja Männiku kinnistutele lähimad edela pool asuvad taotletavad mäeeraldise alad Kõverdama II turbatootmisalast välja arvata. Lääneranna Vallavalitsuse hinnangul on KMH ekspertrühma koosseis piisav.

2. Korraldus jõustub teatavakstegemisest.

3. Käesolevat korraldust on õigus vaidlustada 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal vaiet esitama õigustatud isik korraldusest teada sai või oleks pidanud teada saama, esitades vaide Lääneranna Vallavalitsusele haldusmenetluse seadusega vaidemenetlusele kehtestatud korras. Korralduse peale on kaebeõigusega isikul õigus esitada kaebus Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku §-s 46 sätestatud tähtaegadel ja halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Hirvela
vallavanem

(allkirjastatud digitaalselt)

Karoliina Post
jurist vallasekretäri
ülesannetes

TERVISEAMET

Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Teie: 05.11.2021 nr 9-6-3/21/22649-2
Meie: 11.11.2021 nr 9.3-4/21/15095-2

Kõverdama II turbatootmisala keskkonnamõju hindamise (KMH) programm

Võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 15¹ lg 1 ja lg 4, palusite Terviseameti lääne regionaalosakonna (ameti) seisukohta Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) programmile ja ekspertrühma koosseisule.

Aktsiaselts Torf (registrikood 10076240) kaevandab turvast Lääne maakonnas Lääneranna vallas paiknevatel Kõverdama turbatootmisala Kõverdama mäeeraldisel maavara kaevandamise loa L.MK.LÄ-36790 alusel, mille kehtivus lõpeb 30.06.2025. Kõverdama mäeeraldisel on kaevandatava turba varud ammendumas ning lähiaastatel plaanitakse alustada ammendunud tootmisväljakute korrastamist. Ettevõtte soovib Kõverdama maardlas kaevandamist jätkata, kuna maardlasse on juba rajatud kaevandamiseks vajalik infrastruktuur ning ettevõtte omab kvalifitseeritud personali ja turba tootmiseks vajalikku tehnikat. Kõverdama II mäeeraldisel on 566 tuhat t kaevandatavat turba varu. Seetõttu esitas Aktsiaselts Torf 18.03.2021 (nr DM-111990-12) Keskkonnaametile taotluse maavara kaevandamise keskkonnaloa saamiseks.

KMH raames on planeeritud uurida võimalikke mõjusid põhja- ja pinnaveele; infrastruktuurile ja liikluskorraldusele; tolmule ja müra levikule; võimalike jäätmete ja keskkonnavariide teket; loodusvara kasutamise otstarbekust; mõju maastikule, taimedele, loomadele, rohevõrgustikule, kaitstavatele loodusobjektidele; mõju inimese tervisele, heaolule ja varale; teiste tegevusliikidega koosmõju keskkonnaseisundile.

Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) programmiga ning täiendavaid ettepanekuid programmile ja KMH ekspertrühma koosseisule ametil ei ole.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristel Kallaste
menetlusgrupi juht

PÄÄSTEAMET

Helen Manguse
Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Teie 05.11.2021 nr 6-3/21/22649-2

Meie 19.11.2021 nr 7.2-3.4/3715-4

**Päästeameti Lääne päästekeskuse
seisukoadt Kõverdama II
turbatootmisala keskkonnamõju
hindamise programmile**

Austatud Helen Manguse

Kui järgmistes menetluse etappides lahendatakse tuletõrjeveevarustus ja ligipääsetavus vastavuses Majandus- ja kommunikatsiooniministri 27.08.2004 määruses nr 172 „Kaevandamise ohutusnõuded¹“ sätestatule, siis Päästeameti kaasamine KMH menetluse järgmistesse etappidesse ei ole vajalik.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Margo Kubjas
Ohutusjärelvalve büroo
nõunik
Lääne päästekeskus

Margo Kubjas
+372 4549762
margo.kubjas@rescue.ee

RAHANDUSMINISTEERIUM

Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Teie 05.11.2021 nr 6-3/21/22649-2
Meie 26.11.2021 nr 14-11/7784-2

Seisukoht Kõverdama II turbatootmisala KMH programmi kohta

Keskkonnaamet esitas 05.11.2021 Rahandusministeeriumile seisukoha saamiseks Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) programmi, lähtudes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) §15¹ lõigetest 1 ja 4.

Aktsiaselts Torf kaevandab turvast Pärnu maakonnas Lääneranna vallas paikneval Kõverdama turbatootmisala Kõverdama mäeeraldisel maavara kaevandamise loa alusel, mille kehtivus lõpeb aastal 2025. Kõverdama mäeeraldisel on kaevandatava turba varud ammendumas ning lähiaastatel plaanitakse alustada ammendunud tootmisväljakute korrastamist. Ettevõtte soovib Kõverdama maardlas kaevandamist jätkata, kuna maardlasse on juba rajatud kaevandamiseks vajalik infrastruktuur. Kõverdama II turbatootmisala mäeeraldisel on vähelagunenud turba kaevandatav varu 217 tuhat t ja hästilagunenud turba kaevandatav varu on 349 tuhat t.

Maksimaalseks aastaseks turba kaevandamise mahuks planeeritakse 10 tuhat tonni ja luba taotletakse 30 aastaks. Turbatootmisala paikneb riigile kuuluvatel kinnistutel.

Lääne maakonna planeeringu 2030+ (kehtestatud 22.03.2018) kohaselt kavandatav mäeeraldis paikneb planeeringujärgses turbamaardlas, kuid kattub ligikaudu 11 ha ulatuses rohevõrgustiku tugiala servaga. Rahandusministeerium leiab, et KMH programmis välja toodud maakonnaplaneeringust tulenev on asjakohane – roheline võrgustiku toimimise tagamisega tuleb arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Vajadusel tuleb kaevandamisloale lisada tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaia Sarnet
regionaalvaldkonna asekanstler

Raine Viitas 715 5865
Raine.Viitas@fin.ee

KESKKONNAAMET

Marko Kulman
Aktsiaselts Torf
info@astorf.ee

Teie 25.10.2021 nr 26-1

Meie 17.12.2021 nr 6-3/21/22649-9

**Seisukoht Kõverdama II turbatootmisala
rajamise ja töötamisega kaasneva
keskkonnamõju hindamise programmi kohta**

Aktsiaselts Torf esitas Keskkonnaametile 26.10.2021 kirjaga nr 6-3/21/22649 Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) programmi eelnõu (koostaja: OÜ Inseneribüroo STEIGER, 2021) esmaseks nõuetele vastavuse kontrollimiseks ja seisukohtade küsimiseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju juhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 15¹ kohase menetluse läbiviimiseks.

KeHJS § 15¹ lõikega 1 sätestab, et otsustaja (Keskkonnaamet) peab enne KMH programmi KeHJS § 16 kohast avalikustamist küsima seisukohti programmi sisu kohta kõigilt asjaomastelt asutustelt (asutused, keda kavandatava tegevuse rakendamisega eeldatavalt kaasnev mõju tõenäoliselt puudutab või kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju vastu).

Keskkonnaamet kontrollis KMH programmi vastavust KeHJS §-s 13 sätestatud nõuetele ning edastas 05.11.2021 kirjaga nr 6-3/21/22649-2 KMH programmi asjaomastele asutustele (Transpordiamet, Põllumajandus- ja Toiduamet, Lääneranna Vallavalitsus, Terviseamet, Päästeamet, Riigimetsa Majandamise Keskus, Maa-amet, Rahandusministeerium ja Eesti Geoloogiateenistus) seisukoha andmiseks. KeHJS § 15¹ lg 1 ja lg 4 alusel palus Keskkonnaamet esitada asjaomastel asutustel 30 päeva jooksul (06.12.2021 k.a) KMH programmi saamisest alates seisukohad KMH programmi asjakohasuse ja piisavuse kohta.

Keskkonnaametile andsid tagasisidet Transpordiamet, Põllumajandus- ja Toiduamet, Lääneranna Vallavalitsus, Terviseamet, Päästeamet ja Rahandusministeerium. Keskkonnaamet kontrollis üle Riigimetsa Majandamise Keskuse, Maa-ameti ja Eesti Geoloogiateenistuse dokumendiregistris, kas seisukoha küsimise kiri oli mainitud asutustele kohale jõudnud. Selgus, et Keskkonnaameti saadetud kiri oli õigeaegselt nende asutuste dokumendiregistrisse kohale läinud, kuid vastuväiteid ega ettepanekuid ei esitatud.

Järgnevalt analüüsib Keskkonnaamet laekunud ettepanekuid ning kujundab seisukoha KMH programmi asjakohasuse ja piisavuse kohta.

Transpordiamet oma 10.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-3 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Transpordiamet, tutvunud esitatud dokumendiga, märgib järgmist:

1. Lk 4 märgitakse, et kavandatav tegevus jääb riigiteest 10 ca 9 km kaugusele, loogiline on märkida, et kavandatav tegevus jääb riigiteest 16180 Karuse-Kalli ca 200 m kaugusele. Oleks ju uue 9 km tee rajamine nii keskkonnakaitseliselt kui ka majanduslikult väga kulukas;
2. Programmi tuleb lisada turbatolmu leviku tõkestusmeetmed turba transportimisel;
3. Olemasolev turba väljaveotee tuleb vähemalt 100 m ulatuses enne tolmuvaba kattega riigiteega ristumist viia tolmuvaba katte alla, sest vastavalt liiklusseaduse § 72 Tee kasutamisele esitatavad nõuded, lg 1 on keelatud teed kahjustada ja risustada.

Palume esitatud KMH programmi eelnõud korrigeerida Transpordiameti märkuste/ettepanekutega.

Keskkonnaamet on seisukohal, et Transpordiameti esitatud kolm seisukohta on asjakohased ning nende alusel tuleb enne avalikustamist KMH programmi täiendada.

Põllumajandus- ja Toiduamet oma 17.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-5 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Maaparandussüsteemidega hõlmatud maa-alal tuleb arvestada maaparandusseadusest tulenevalt maaparandussüsteemide toimimist tagavate meetmetega, kuid tulenevalt eeltoodust ei ole põhjust eeldada mõju maaparandusehitistele ja selle rajatistele, kui tegevusega ei kaasne ehitustegevuse laiendamist naaberkiinnistutele või väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vee juhtimise kavatsust maaparandussüsteemi, selle eesvoolu või kuivenduskraavi.

Eelmainitud lähtuvalt puuduvad PTA-l vastuväited Aktsiaselts Torf (registrikood 10076240) Karuse külas asuva Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi eelnõule, kuid palume KMH aruandes kajastada eelpool nimetatud katastriüksuste piirnemise või asumise eelpool nimetatud maaparandusehitistel ning välja tuua maaparandusehitiste ja nende rajatiste korrashoiu ja toimimisvõime tagamise kohustuse (tulenevalt maaparandusseaduse §-st 47). PTA hinnangul on KMH ekspertrühma koosseis piisav, kuna eeldatavalt ei kaasne taotletava tegevusega mõju lähipiirkonnas asuvatele maaparandusehitistele ning nende rajatistele ja täiendava maaparanduse uurimistöö vajadus puudub.“

Keskkonnaamet täpsustab, et mainitud katastriüksused ja maaparandusehitiste koodid on välja toodud Põllumajandus- ja Toiduameti seisukohakirjas. Lisamaterjalina on seisukohakirjale lisatud ka maaparandussüsteemi teostusjoonis (lisa 1: „TJ.pdf“). Keskkonnaamet on seisukohal, et Põllumajandus- ja Toiduameti esitatud tähelepanek on asjakohane ning palume soovitud teavet KMH aruandes kajastada.

Lääneranna Vallavalitsus oma 26.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-7 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Eeltoodu ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi § 151 lg 1 ja lg 4 alusel annab Lääneranna Vallavalitsus seisukoha:

1. Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamine peab toimuma koostöös kohaliku kogukonnaga. Erilise tähelepanuga palume hinnata mõju lähimatele Nõmme ja Männiku majapidamistele, kelle õuealad paiknevad vaid 90 m kaugusel kavandatava Kõverdama II turbatootmisala piirist. Võimalusel palume Nõmme ja Männiku kiinnistutele lähimad edela pool asuvad taotletavad mäeeraldise alad Kõverdama II turbatootmisalast välja arvata. Lääneranna Vallavalitsuse hinnangul on KMH ekspertrühma koosseis piisav.“

Keskkonnaamet on seisukohal, et Lääneranna Vallavalitsuse esitatud seisukoht on asjakohane ning palume antud seisukohaga arvestada. Mõjude hindamise tuleb mäeeraldise läheduse tõttu erilist tähelepanu pöörata Nõmme ja Männiku kinnistutele. Palume ka võimalusel arvestada või arvestamata jätmisel lisada põhjendus Nõmme ja Männiku kinnistute läheduses asuvate mäeeraldiste alade võimaliku väljaarvamise osas.

Terviseamet oma 11.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-4 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) programmiga ning täiendavaid ettepanekuid programmile ja KMH ekspertrühma koosseisule ametil ei ole.“

Keskkonnaamet on seisukohal, et antud seisukohaga ei soovi Terviseamet KMH programmi täiendada ega esitada sellele vastuväiteid.

Päästeamet oma 19.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-6 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Kui järgmistes menetluse etappides lahendatakse tuletoorjaveevarustus ja ligipääsetavus vastavuses Majandus- ja kommunikatsiooniministri 27.08.2004 määruses nr 172 „Kaevandamise ohutusnõuded¹“ sätestatule, siis Päästeameti kaasamine KMH menetluse järgmistesse etappidesse ei ole vajalik.“

Keskkonnaamet on seisukohal, et Päästeameti esitatud seisukoht on asjakohane ning selle alusel tuleb KMH menetluse edasistes etappides arvestada.

Rahandusministeerium oma 26.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-8 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Lääne maakonna planeeringu 2030+ (kehtestatud 22.03.2018) kohaselt kavandatav mäeeraldis paikneb planeeringujärgses turbamaardlas, kuid kattub ligikaudu 11 ha ulatuses rohevõrgustiku tugiala servaga. Rahandusministeerium leiab, et KMH programmis välja toodud maakonnaplaneeringust tulenev on asjakohane – roheline võrgustiku toimimise tagamisega tuleb arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Vajadusel tuleb kaevandamisloale lisada tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks.“

Keskkonnaamet seisukohal, et Rahandusministeeriumi esitatud seisukoht on asjakohane. Kuna maardla kattub osaliselt rohevõrgustikuga, siis tuleb selle toimimise tagamiseks kaevandamisloa tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja korrastamisprojekti koostamisel arvestada rohevõrgustikuga ja vajadusel rakendada leevendusmeetmeid.

Seega asjaomaste asutuste poolt esitatud seisukohtade põhjal vajab KMH programm ja aruanne täiendamist Transpordiameti, Põllumajandus- ja Toiduameti, Lääneranna Vallavalitsuse ja Rahandusministeeriumi seisukohtade ning Päästeameti tähelepaneku osas.

Keskkonnaamet edastab kõik laekunud seisukohad käesoleva kirja lisadena arendajale ja eksperdile. Vajadusel on võimalik laekunud seisukohad alla laadida ka Keskkonnaameti avalikust dokumendiregistrist <https://adr.envir.ee/> sisestades registreerimisnumbri väljale „6-3/21/22649-2“.

KeHJS § 15¹ eeldab, et Keskkonnaamet enne seisukohtade küsimist kontrollib KMH programmi ning esitab oma märkused enne asutustele saatmist arendajale ja eksperdile.

Keskkonnaamet küll kontrollis aruannet ja avastas puuduseid, kuid ei pidanud neid nii olulisteks, et nendega ei saaks saata KMH programmi asutustele. Eelnev tagastamine parandamiseks oleks venitanud menetlust. Keskkonnaamet esitab omapoolsed märkused ja seisukohad järgnevalt.

1. Kavandatava turbatootmisala kuivendusveed on kavas osaliselt suunata Kuitsa oja (VEE1118000) kaudu Tuudi jõkke. Kuitsa oja läbib alamjooksul vääriselupaika (VEP). (VEP115033). Soovime, et KMH käigus hinnatakse Kuitsa ojas veehulga suurenemise võimalikke mõjusid vääriselupaikadele. Arvestada tuleb, et VEP-ide mõjualas pole riigimetsas tehtud kuivendussüsteemide rekonstrueerimist, mistõttu lisanduv veekogus võib mõjutada ka ülejäänud metsamaad. Kuitsa oja piirneb [Tuhu looduskaitseala sihtkaitsevööndiga](#), mille kaitse-eesmärkide ja kaitsekorraga tuleb arvestada.
2. Hindamisel peab arvestama turbatootmisala mõjualas juurde leitavate kaitsealuste taime- ja loomaliikidega. Soovitame lisaks EELIS andmebaasile ja keskkonnaregistrile kasutada [EELIS loodusvaatluste andmebaasi](#) ja [e-Elurikkuse](#) ning muid liikide vaatluste andmebaase, kuna sageli on teadlaste esmane andmete sisestamise koht just e-Elurikkus.
3. Soovitame kindlasti kuivendamise mõju vähendamiseks (eriti märgadele metsadele ning sooelupaikadele) jätta vahetult Natura alaga piirnevad alad tootmisalast välja ning sinna uut kraavitust mitte rajada.
4. Puhverala turbatootmisala ja Natura ala vahel peab arvestama pinnareljeefi, mullastikku ja pinnases vee liikumise suundi. Sellest tulenevalt peaks puhverala laius olema 500-1000 m ("Eesti soode seisund ja kaitstus." J. Paal, E. Leibak. 2013).
5. KMH programmis on välja toodud ekspert, kes KMH raames hindab mõju kõrvalasuvale Natura 2000 loodusalale ja kaitstavatele liikidele. Juhime tähelepanu, et alal on kehtiv [soode kaitsekorralduskava](#) ja [pärandniitude tegevuskava](#). Hinnangus peab kajastuma Natura aladega piirnevatel aladel läbi viidava tegevuse mõju Natura aladele ja seal leiduvatele väärtustele. Elupaigatüüpide inventuurid on toimunud 2018. aastal. KMH koostamisel palume arvestada eelmainitud tegevuskavade ja juhendmaterjalidega.
6. Juhime tähelepanu, et kuivendamise mõju hindamisel tuleb käsitleda ka lähedal asuvaid allikaid. Nendeks on ohvriallikas "Kaie kaev" (VEE4716301) ja Kuitsa allikas (VEE4716300).
7. KMH programmi punkt 3.8 (lk 15) joonis 2 „mäeeraldise lähiümbruse plaan“. Palume joonisel 2 kajastada sarnaselt teistele legendis olevatele objektidele ka asustust ja lähimaid elamuid parema ülevaate saamiseks.
8. KMH programmi punktis 3.8 (lk 17–18) on kirjutatud: „KMH aruandes *hinnatakse transpordil tekkiva tolmu lendumise mõju väljaveoteede äärde jäävatele majapidamistele ning vajadusel nähakse ette leevendusmeetmed.*“ Palume hinnata ka tootmisprotsessist levivate peenosakeste ja tolmu mõju ümbritsevatele majapidamistele.
9. KMH programmi punktis 4 tabelis 4.1 (lk 25) on kirjutatud, et mürataseme uurimiseks koostatakse eksperthinnang tulenevalt lähimate õuealade paiknemisest ja kavandatava tegevusega kaasnevatest keskkonnamõjudest ja nende ulatustest. Juhime tähelepanu, et [keskkonnaministri määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ lisa 1](#) kohaselt tuleb lisaks õueala piirile arvestada ka elamumaa-ala piiriga.

- 9.1 Arvestades turbatootmisala laienduse paiknemist elamute lähedal, peab Keskkonnaamet vajalikuks müratasemete määramisel lisaks eksperthinnangule ka müraleviku modelleerimist.
- 9.2 Tabelis 4.1 on kirjutatud, et mürataseme puhul hinnatakse müra normtaseme ületamist lähima õueala juures ning peenosakeste kontsentratsiooni hindamisel lähtutakse keskkonnaministri määruse nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamiskiirid“ alusel kehtestatud peenosakeste piirväärtusest. Juhime tähelepanu, et keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 3 lg 1 kohaselt on keskkonnahäiring inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale, sealhulgas keskkonna kaudu toimiv mõju inimese tervisele, heaolule või varale või kultuuripärandile. Keskkonnahäiring on ka selline ebasoodne mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või mis on arvulise normiga reguleerimata. Kuna lähimad elamud asuvad Kõverdama II turbatootmisalale vahetus läheduses, siis palume KMH programmi vastavalt täiendada ning aruandes hinnata ka võimalikku keskkonnahäiringut turbatootmisala lähedal asuvatele majapidamistele.
10. Keskkonnaamet palub taotletava ala tundlikele objektidele lähedal paiknemise tõttu tolmuhäiringu esinemise tõenäosuse hinnangut PMsum leviku kohta lähimate elamute suunas. PM10 ja PM2,5 kõrval, millel on piirväärtused, aga mida ei ole suure tõenäosusega näha, pälvib elanike tähelepanu turbatolmu jämedam fraktsioon, mis ei ole saasteaine. Eraldi hinnanguid ootame tuulekande kohta turbaväljadelt tugeva tuulega (mudeldada tuulesuunaga elamutele, kuiva ilmaga).
11. Palume kaardile kanda turba aunades hoiustamise ja laadimise potentsiaalsed alad. Kui ala asub tundlikele objektidele lähedal (vähem kui 500 m), palume lisada turbatolmu (PM10, PM2,5) võimalikku levikut iseloomustavad kaardid.
12. KMH programmi punktis 3.8 on kirjutatud: „Kavandataval Kõverdama II turbatootmisalal kaevandamisega tekkivad jäätmed (sugekiht, kännud, kuivenduskraavidesse settinud turbaheljum) on Jäätmeseaduse mõistes kõrvalsaadused, mille edasine kasutamine on kindel, mida saab kasutada vaid asjaomasele tööstusele omase töötlemisega (kändude purustamine, heljumi toodangusse segamine), nende teke on tootmisprotsessile omane ja ei avalda negatiivset mõju ei keskkonnale ega ka inimese tervisele.“ Selline sõnastus KMH programmi etapis on meie hinnangul ennatlik. Ettevõtte pole selgelt viidanud, milliste lähteandmete põhjal järeldatakse, et eelnimetatud materjali kasutamine on kindel. Täiendavalt ei saa KMH programm anda hinnangut, kas nende puhul on tegemist jäätmete või kõrvalsaadustega. Juhul, kui materjali kasutatakse kaevandatud ala korrastamiseks, saab kasutusviisi lugeda kindlaks vaid juhul, seda kinnitab maapõueseaduse § 81 kohane kaevandatud maa korrastamisprojekt. KMH programm ei saa lähtuda eeldusest, et kavandatud tegevuse käigus jäätmeid ei teki, vaid peab arvesse võtma ka selliseid stsenaariume, mille kohaselt osa või kõik kaevandamise käigus tekkinud materjalidest, mis pole otseselt toodang, on jäätmeseaduse kohaselt jäätmed. Palume antud seisukohaga arvestada ja KMH programmi sõnastust parandada.
13. KMH programmi peatükis 3.8 (lk 20) on kirjutatud: „Lähimad kaitsealuste taimeliikide kasvukohad asuvad ligikaudu 360 m kaugusel põhjasuunas...“ Maa-ameti kaardirakenduse kitsenduste kaardikihi andmetel jääb mäeeraldisest 240 m kaugusele lääne suunas III kaitsekategooria taim sõõrsilmik (*Lopinga achine*). Samas peatükis on loetletud mõningaid taime- ja loomaliike, mis asuvad mäeeraldisest lõuna- ja põhjasuunas ning väidetud järgmist: „Teisi I ja II kaitsekategooria taime-, looma-, seene- ja samblikuliikide leiukohti mäeeraldisest 1,5 km raadiuses ei ole.“ Maa-ameti kaardirakenduse andmetel esineb mäeeraldisest lõuna ja lääne suunas 1,5 km raadiuses veel mitmeid taime- ja loomaliike. Mõnede näidetena toome välja, et mäeeraldisest ca 1 km kaugusel ida suunas asub II

kaitsekategooria Kunila kanakulli (*Accipiter gentilis*) püsielupaiga piiranguvöönd ning ca 800-900 m mäeeraldisest lõunas asub kaks II kaitsekategooria valgeselg-kirjurähni (*Dendrocopos leucotos*) elupaika. Palume KMH programmi mäeeraldise läheduses asuvate kaitsealuste taime- ja loomaliikide osas üle vaadata ja täiendada.

14. KMH programmi peatükis 3.8 (lk 21) on kirjutatud, et „*Lähimad kultuurimälestised asuvad ligikaudu 660 m lõunas (kultusekivi, kultuurimälestiste registri number 9873).*“ Lisaks arheoloogiamälestistele jääb mäeeraldisest lõuna ja põhja suunda mitmeid pärandkultuuri objekte (talukohad, heinaküünid, metskonna kontorid, tulevalvetorn ja veski). Palume lisaks lähimatele arheoloogiamälestistele KMH programmis välja tuua ka lähimad pärandkultuuriobjektid.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
Keskkonnakorralduse büroo

Lisa: Transpordiameti, Põllumajandus- ja Toiduameti, Lääneranna Vallavalitsuse, Terviseameti, Päästeameti ja Rahandusministeeriumi seisukohad Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi kohta

Teadmiseks: OÜ Inseneribüroo STEIGER (info@steiger.ee)

Karl Markus Wahlberg 5885 7049
karl.wahlberg@keskkonnaamet.ee

Anne Sula 5687 0199 (looduskasutus)
anne.sula@keskkonnaamet.ee

Elina Jantson 5695 8115 (vesi)
elina.jantson@keskkonnaamet.ee

Maret Palusalu 5362 7412 (välisõhk)
maret.palusalu@keskkonnaamet.ee

AS TORF
ESTONIAN PEAT SINCE 1991

Keskkonnaameti ringmajanduse osakond

Pikk 20a

80011 Pärnu

Teie: 17.12.2021 nr 6-3/21/22649-9

Meie: 15.02.2022 nr 4

Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programm

Esitame Teile Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi avalikustamise korraldamiseks ja vastused Teie poolt esitatud küsimustele.

Keskkonnaamet algatas Kõverdama II turbatootmisala keskkonnaloa (maavara kaevandamine) taotlusele keskkonnamõju hindamise 04.05.2021 kirjaga nr DM-111990-14. Edastasite KMH programmi kohta seisukohad 17.12.2021 kirjaga nr 6-3/21/22649-9. Vastame koostöös ekspertidega Teie ja asjakohaste asutuste esitatud ettepanekutele ja märkustele nende esitamise järjekorras.

Transpordiamet oma 10.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-3 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Transpordiamet, tutvunud esitatud dokumendiga, märgib järgmist:

- 1. Lk 4 märgitakse, et kavandatav tegevus jääb riigiteest 10 ca 9 km kaugusele, loogiline on märkida, et kavandatav tegevus jääb riigiteest 16180 Karuse-Kalli ca 200 m kaugusele. Oleks ju uue 9 km tee rajamine nii keskkonnakaitseliselt kui ka majanduslikult väga kulukas;*
- 2. Programmi tuleb lisada turbatolmu leviku tõkestusmeetmed turba transportimisel;*
- 3. Olemasolev turba väljaveotee tuleb vähemalt 100 m ulatuses enne tolmuvaaba kattega riigiteega ristumist viia tolmuvaaba katte alla, sest vastavalt liiklusseaduse § 72 Tee kasutamisele esitatavad nõuded, lg 1 on keelatud teed kahjustada ja risustada.*

Palume esitatud KMH programmi eelnõud korrigeerida Transpordiameti märkuste/ettepanekutega.“

AS TORF
Tallinna mnt. 26a
Lihula linn, Lääneranna Vald
Pärnu maakond 90303

REG: 10076240
MKMR: EE100399967
Swedbank:
EE692200221026529085

info@astorf.ee
+372 55 959 259

Keskkonnaamet on seisukohal, et Transpordiameti esitatud kolm seisukohta on asjakohased ning nende alusel tuleb enne avalikustamist KMH programmi täiendada.

KMH programmis on täpsustatud paiknemine Karuse-Kalli riigitee suhtes. Leiame, et ülejäänud kahe punkti lisamine on asjakohe KMH aruandesse mitte KMH programmi, kuna tegemist on konkreetsete leevendusmeetmetega. KMH aruandesse lisatakse info turba transpordi nõuetega ja käsitletakse vajadusest väljaveotee viia mustkatte alla 100 m enne ristumist riigiteega.

Põllumajandus- ja Toiduamet oma 17.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-5 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Maaparandussüsteemidega hõlmatud maa-alal tuleb arvestada maaparandusseadusest tulenevalt maaparandussüsteemide toimimist tagavate meetmetega, kuid tulenevalt eeltoodust ei ole põhjust eeldada mõju maaparandusehitistele ja selle rajatistele, kui tegevusega ei kaasne ehitustegevuse laiendamist naaberkindistutele või väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vee juhtimise kavatsust maaparandussüsteemi, selle eesvoolu või kuivenduskraavi.

Eelmainitust lähtuvalt puuduvad PTA-I vastuväited Aktsiaselts Torf (registrikood 10076240) Karuse külas asuva Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi eelnõule, kuid palume KMH aruandes kajastada eelpool nimetatud katastriüksuste piirnemise või asumise eelpool nimetatud maaparandusehitistel ning välja tuua maaparandusehitiste ja nende rajatiste korrashoiu ja toimimisvõime tagamise kohustuse (tulenevalt maaparandusseaduse §-st 47). PTA hinnangul on KMH ekspertrühma koosseis piisav, kuna eeldatavalt ei kaasne taotletava tegevusega mõju lähipiirkonnas asuvatele maaparandusehitistele ning nende rajatistele ja täiendava maaparanduse uurimistöö vajadus puudub.“

Keskkonnaamet täpsustab, et mainitud katastriüksused ja maaparandusehitiste koodid on välja toodud Põllumajandus- ja Toiduameti seisukohakirjas. Lisamaterjalina on seisukohakirjale lisatud ka maaparandussüsteemi teostusjoonis (lisa 1: „TJ.pdf“). Keskkonnaamet on seisukohal, et Põllumajandus- ja Toiduameti esitatud tähelepanek on asjakohane ning palume soovitud teavet KMH aruandes kajastada.

Soovitud informatsioon esitatakse KMH aruandes.

Lääneranna Vallavalitsus oma 26.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-7 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Eeltoodu ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi § 151 lg 1 ja lg 4 alusel annab Lääneranna Vallavalitsus seisukoha:

- 1. Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamine peab toimuma koostöös kohaliku kogukonnaga. Erilise tähelepanuga palume hinnata mõju lähimatele Nõmme ja Männiku majapidamistele, kelle õuealad paiknevad vaid 90 m kaugusel kavandatava Kõverdama II turbatootmisala piirist. Võimalusel palume Nõmme ja Männiku kinnistutele lähimad edela pool asuvad taotletavad mäeeraldise alad Kõverdama II turbatootmisalast välja arvata. Lääneranna Vallavalitsuse hinnangul on KMH ekspertrühma koosseis piisav.“*

Keskkonnaamet on seisukohal, et Lääneranna Vallavalitsuse esitatud seisukoht on asjakohane ning palume antud seisukohaga arvestada. Mõjude hindamise tuleb mäeeraldise läheduse tõttu erilist tähelepanu pöörata Nõmme ja Männiku kinnistutele. Palume ka võimalusel arvestada või arvestamata jätmisel lisada põhjendus Nõmme ja Männiku kinnistute läheduses asuvate mäeeraldiste alade võimaliku väljaarvamise osas.

KMH aruande koostamise käigus pöörame erilist tähelepanu lähimatele kinnistutele (Nõmme ja Männiku majapidamised). Juhul kui leevendusmeetmete ja keskkonnahäiringuid minimeerivate keskkonnameetme rakendamisega ei ole võimalik keskkonnahäiringuid piisavalt minimeerida, pakutakse aruande koostamise käigus välja pindalaline alternatiiv (mis loob puhvertsooni kavandatava tegevuse ja tiheasustusala vahele). Kuna KMH programmi käigus ei ole veel täpsemaid teadmisi negatiivsete mõjutegurite leviku ulatusest, on hetkel ruumilise alternatiivi esitamine ennatlik.

Terviseamet oma 11.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-4 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) programmiga ning täiendavaid ettepanekuid programmile ja KMH ekspertrühma koosseisule ametil ei ole.“

Keskkonnaamet on seisukohal, et antud seisukohaga ei soovi Terviseamet KMH programmi täiendada ega esitada sellele vastuväiteid.

Päästeamet oma 19.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-6 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Kui järgmistes menetluse etappides lahendatakse tuletõrjeevarustus ja ligipääsetavus vastavuses Majandus- ja kommunikatsiooniministri 27.08.2004 määruses nr 172 „Kaevandamise ohutusnõuded¹“ sätestatule, siis Päästeameti kaasamine KMH menetluse järgmistesse etappidesse ei ole vajalik.“

Keskkonnaamet on seisukohal, et Päästeameti esitatud seisukoht on asjakohane ning selle alusel tuleb KMH menetluse edasistes etappides arvestada.

KMH aruandesse lisatakse info vajadusega arvestada Majandus- ja kommunikatsiooniministri 27.08.2004 määrusega nr 172. Tuletõrjeevarustuse asupaik ja mahud ja ligipääsetavus pannakse paika kaevandusprojekti koostamise käigus peale keskkonnaloa saamist.

Rahandusministeerium oma 26.11.2021 vastuskirjaga nr 6-3/21/22649-8 esitas kokkuvõtvalt järgneva seisukoha:

„Lääne maakonna planeeringu 2030+ (kehtestatud 22.03.2018) kohaselt kavandatav mäeeraldis paikneb planeeringujärgses turbamaardlas, kuid kattub ligikaudu 11 ha ulatuses rohevõrgustiku tugiala servaga. Rahandusministeerium leiab, et KMH programmis välja toodud maakonnaplaneeringust tulenev on asjakohane – rohelise võrgustiku toimimise tagamisega tuleb arvestada kaevandamisloale tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja nende alusel korrastamisprojekti koostamisel. Vajadusel tuleb kaevandamisloale lisada tingimused leevendavate meetmete rakendamiseks.“

Keskkonnaamet seisukohal, et Rahandusministeeriumi esitatud seisukoht on asjakohane. Kuna maardla kattub osaliselt rohevõrgustikuga, siis tuleb selle toimimise tagamiseks kaevandamisloa tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja korrastamisprojekti koostamisel arvestada rohevõrgustikuga ja vajadusel rakendada leevendusmeetmeid.

Rohelise võrgustiku toimimist analüüsitakse KMH aruande koostamise käigus. Vajadusel pakutakse välja leevendusmeetmed, mida saab rakendada kaevandusloale täiendavate tingimuste seadmisel, korrastamistingimuste andmisel ja korrastamisprojekti koostamisel.

Järgnevad vastused **Keskkonnaameti** täiendavatele märkustele:

- 1. Kavandatava turbatootmisala kuivendusveed on kavas osaliselt suunata Kuitsa oja (VEE1118000) kaudu Tuudi jõkke. Kuitsa oja läbib alamjooksul vääriselupaika (VEP). (VEP115033). Soovime, et KMH käigus hinnatakse Kuitsa ojas veehulga suurenemise võimalikke mõjusid vääriselupaikadele. Arvestada tuleb, et VEP-ide mõjualas pole riigimetsas tehtud kuivendussüsteemide rekonstrueerimist, mistõttu lisanduv veekogus võib mõjutada ka ülejäänud metsamaad. Kuitsa oja piirneb Tuhu looduskaitseala sihtkaitsevööndiga, mille kaitse-eesmärkide ja kaitsekorraga tuleb arvestada.*

KMH programmi on lisatud informatsioon, et kuivendusvee suunamisel Kuitsa oja hinnatakse ka Kuitsa oja võimalikke mõjusid vääriselupaigale VEP115033.

2. *Hindamisel peab arvestama turbatootmisala mõjualas juurde leitavate kaitsealuste taime- ja loomaliikidega. Soovitame lisaks EELIS andmebaasile ja keskkonnaregistrile kasutada EELIS loodusvaatluste andmebaasi ja e-Elurikkuse ning muid liikide vaatluste andmebaase, kuna sageli on teadlaste esmane andmete sisestamise koht just e-Elurikkus.*

Oleme KMH programmi peatükki 4 lisanud informatsiooni, et kasutatakse ka teisi asjakohaseid andmebaase. Kaitsealuste taime- ja loomaliikide kasvukohtade ja elupaikade asukohtade ja selles tulenevate mõjuhinnangul tuginetakse peamiselt Keskkonnaregistris toodud andmetele, mis vastavalt Keskkonnaregistri seadusele § 6 (1) on andmed, mida võib kasutada keskkonnalubade ja keskkonnakasutuse registreerimise taotluste menetlemisel ning planeeringute ja arengukavade koostamisel. Lisaks juhime tähelepanu ka sellele, et e-Elurikkuse andmebaas ja Loodusvaatluste Andmebaas vahetavad omavahel informatsiooni ning antud andmebaaside korraga kasutamine ei oma sisulist mõtet.

3. *Soovitame kindlasti kuivendamise mõju vähendamiseks (eriti märgadele metsadele ning sooelupaikadele) jätta vahetult Natura alaga piirnevad alad tootmisalast välja ning sinna uut kraavitust mitte rajada.*

Kuivenduse mõju Natura 2000 võrgustikku kuuluvatele aladele hinnatakse KMH aruande koostamise käigus. Juhul kui on ette näha kuivenduse negatiivse mõju ilmnemist Natura 2000 võrgustiku ala kaitstavatele elupaigatüüpidele või liikidele, nähakse ette vastavad leevendusmeetmed.

4. *Puhverala turbatootmisala ja Natura ala vahel peab arvestama pinnareljeefi, mullastikku ja pinnases vee liikumise suundi. Sellest tulenevalt peaks puhverala laius olema 500-1000 m ("Eesti soode seisund ja kaitstus." J. Paal, E. Leibak. 2013).*

Nagu oma seisukohas välja toote, peab puhverala Natura 2000 võrgustikku kuuluva ala ja turbatootmisala vahel arvestama pinnasereljeefi, mullastikku ja pinnases vee liikumise suundi. Teie poolt viidatud Paali ja Leibaku (2013) puhveralad nendega objektspetsiifiliselt ei arvesta. Lisaks viitavad Ain Kulli ja kolleegide (2013¹, 2016²) läbiviidud põhjalikud uuringud, et ilma leevendusmeetmete rakendamiseta ulatub kuivendusmõju rabaökosüsteemides kuni 300 m kaugusele ja siirdesoodes kuni 400 m kaugusele. Lisaks juhime tähelepanu ka sellele, et

¹ Kull, A. ja teised (2013) Soode ökoloogilise funktsionaalsuse tagamiseks vajalike puhvertsoonide määratlemine pikaajaliste häiringute leviku piiramiseks või leevendamiseks. KIK sihtfinantseerimisleping 2386 SFL nr 3-2_15/45-8/2011. Tartu Ülikool, Ökoloogia ja Maateaduste Instituut.

² Kull, A. ja teised (2016) Soode ökoloogilise funktsionaalsuse tagamiseks vajalike puhvertsoonide määratlemine pikaajaliste häiringute leviku piiramiseks või leevendamiseks, II etapp. KIK sihtfinantseerimisleping 8286 SFL nr 3-2_15/835-14/2014. Tartu Ülikool, Ökoloogia ja Maateaduste Instituut.

https://www.kik.ee/sites/default/files/uuringud/aruanne_sfl_8286_projekt.pdf

olemasolev Kõverdama mäeeraldis osaliselt juba piirneb antud Natura 2000 võrgustikku kuuluva alaga. Seetõttu ei saa me nõustuda ilma täiendava hindamiseta niivõrd ulatusliku puhvertsooni määramisega, kuivenduse mõju hindamisel tuleb arvestada turbalasundi filtratsiooni, kuivenduskraavide maksimaalset sügavust, veetaset kraavides, pinnareljeefi ja võimalike leevendusmeetmete rakendamist. Mõju hindamiseks Karuse-Linnuse loodusala kaitse-eesmärkidele ja loodusala terviklikkusele viiakse KMH aruande koostamise käigus läbi Natura asjakohane hindamine.

5. *KMH programmis on välja toodud ekspert, kes KMH raames hindab mõju kõrvalasuvale Natura 2000 loodusale ja kaitstavatele liikidele. Juhime tähelepanu, et alal on kehtiv soode kaitsekorralduskava ja pärandniitude tegevuskava. Hinnangus peab kajastuma Natura aladega piirnevatel aladel läbi viidava tegevuse mõju Natura aladele ja seal leiduvatele väärtustele. Elupaigatüüpide inventuurid on toimunud 2018. aastal. KMH koostamisel palume arvestada eelmainitud tegevuskavade ja juhendmaterjalidega.*

Natura asjakohane hindamine viiakse läbi vastavatele juhenditele tuginedes, arvesse võetakse ka asjakohaseid kavasid, s.h. soode kaitsekorralduskava ja pärandniitude tegevuskava ning viimase elupaigainventuuride tulemusi.

6. *Juhime tähelepanu, et kuivendamise mõju hindamisel tuleb käsitleda ka lähedal asuvaid allikaid. Nendeks on ohvriallikas "Kaie kaev" (VEE4716301) ja Kuitsa allikas (VEE4716300).*

Antud allikad on lisatud KMH programmi joonisele 2 ning programmi on ka lisatud ka informatsioon, et mõju hinnatakse ka allikatele.

7. *KMH programmi punkt 3.8 (lk 15) joonis 2 „mäeeraldise lähiumbruse plaan“. Palume joonisel 2 kajastada sarnaselt teistele legendis olevatele objektidele ka asustust ja lähimaid elamuid parema ülevaate saamiseks.*

Joonisele 2 on lisatud eraldi kavandatavale tegevusele lähima kolme elamu paiknemise. Juhime tähelepanu, et asustus ja elamud on olemas ka joonise 2 aluskaardiks oleval põhikaardil.

8. *KMH programmi punktis 3.8 (lk 17–18) on kirjutatud: „KMH aruandes hinnatakse transpordil tekkiva tolmu lendumise mõju väljaveoteede äärde jäävatele majapidamistele ning vajadusel nähakse ette leevendusmeetmed.“ Palume hinnata ka tootmisprotsessist levivate peenosakeste ja tolmu mõju ümbritsevatele majapidamistele.*

KMH programmi on vastavalt täpsustatud.

9. *KMH programmi punktis 4 tabelis 4.1 (lk 25) on kirjutatud, et mürataseme uurimiseks koostatakse eksperthinnang tulenevalt lähimate õuealade paiknemisest ja kavandatava tegevusega kaasnevatest keskkonnamõjudest ja nende ulatustest. Juhime tähelepanu, et keskkonnaministri määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ lisa 1 kohaselt tuleb lisaks õueala piirile arvestada ka elamumaa-ala piiriga.*

Info on lisatud KMH programmi.

- 9.1 *Arvestades turbatootmisala laienduse paiknemist elamute lähedal, peab Keskkonnaamet vajalikuks müratasemete määramisel lisaks eksperthinnangule ka müraleviku modelleerimist.*

KMH programmi on täiendatud ning on lisatud, et aruande koostamise käigus viiakse läbi müratasemete modelleerimine arvestades turbatootmismasinade töötamist lähimate elamute lähistel mäeeraldise piiril.

- 9.2 *Tabelis 4.1 on kirjutatud, et mürataseme puhul hinnatakse müra normtaseme ületamist lähima õueala juures ning peenosakeste kontsentratsiooni hindamisel lähtutakse keskkonnaministri määruse nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamispäärid“ alusel kehtestatud peenosakeste piirväärtusest. Juhime tähelepanu, et keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 3 lg 1 kohaselt on keskkonnahäiring inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale, sealhulgas keskkonna kaudu toimiv mõju inimese tervisele, heaolule või varale või kultuuripärandile. Keskkonnahäiring on ka selline ebasoodne mõju keskkonnale, mis ei ületa arvulist normi või mis on arvulise normiga reguleerimata. Kuna lähimad elamud asuvad Kõverdama II turbatootmisalale vahetus läheduses, siis palume KMH programmi vastavalt täiendada ning aruandes hinnata ka võimalikku keskkonnahäiringut turbatootmisala lähedal asuvatele majapidamistele.*

KMH programmi peatükki 3.8 ja tabelisse 4.1 on lisatud, et lisaks võimalike negatiivsete mõjude hindamisel inimeste heaolule arvestatakse lisaks piirnormidele ka piirnormidest madalamale jäävate võimalike keskkonnahäiringutega.

10. Keskkonnaamet palub taotletava ala tundlikele objektidele lähedal paiknemise tõttu tolmuhäiringu esinemise tõenäosuse hinnangut PMsum leviku kohta lähimate elamute suunas. PM10 ja PM2,5 kõrval, millel on piirväärtused, aga mida ei ole suure tõenäosusega näha, pälvib elanike tähelepanu turbatolmu jämedam fraktsioon, mis ei ole saasteaine. Eraldi hinnanguid ootame tuulekande kohta turbaväljadelt tugeva tuulega (mudeldada tuulesuunaga elamutele, kuiva ilmaga).

KMH programmi on lisatud et tolmuhäiringu leviku ulatust hinnatakse modelleerimise teel. Saasteainete modelleerimine tugineb keskmistamise põhimõttele, st et modelleerimine toimub koostatavatesse alusmudelitesse sisestatavate vajalike parameetrite (sh iseloomulike ilmastikuandmete) ja saasteainete heitkoguste puhul teatud perioodi keskmiste väärtuste alusel. Seetõttu ilmestavad tulemused samuti teatud perioodi keskmist väärtust, et neid oleks võimalik võrrelda seaduses sätestatud õhukvaliteedi normväärtustega - tahkete osakeste puhul 24-tunni (PM₁₀) või aasta (PM₁₀, PM_{2,5}) keskmiste väärtustena.

Modelleerimisel arvestatakse turbatootmisalale paiknevate lähimate majapidamistega ning kavandatavata tegevusega seotud tööprotsessidega. Tuulekanne turbaväljadelt sarnaneb oma olemuselt tuulekandega taimkatteta põllumaadelt (nt kevadperioodil) ning ei ole olulise keskkonnamõjuga, eriti arvestades valitsevaid tuulte suundi antud piirkonnas.

11. Palume kaardile kanda turba aunades hoiustamise ja laadimise potentsiaalsed alad. Kui ala asub tundlikele objektidele lähedal (vähem kui 500 m), palume lisada turbatolmu (PM10, PM2,5) võimalikku levikut iseloomustavad kaardid.

Turba aunades hoiustamise ja laadimise alad määratakse hiljem, kaevandusprojekti koostamise käigus ning enamasti asuvad need väljaveoteede ääres võimaldades optimaalset laadimist. Märkime, et praeguse Kõverdama turbatootmisala edelapoolsete väljakute aunad asuvad lähimatest õuealadest vähemalt ligikaudu 220 m kaugusel, seega oluliselt lähemal kui 500 m. Arvestades olemasolevate Kõverdama ning potentsiaalselt lisanduvate Kõverdama II turbatootmisala väljakute ning teede paiknemist, lähimate elamute asukohta ning piirkonnas valdavaid tuulte suundi (lõuna- ja läänekaarte tuuled³, s.t. elamute poolt turbatootmisala poole), ei ole oodata, et aunadest ja laadimisest tekiks olulist tolmu levikut. Meile teadaolevalt ei ole seni laekunud Kõverdama turbatootmisala töötamisega seotud kaebuseid tolmu osas lähedalasuvatelt elanikelt.

12. KMH programmi punktis 3.8 on kirjutatud: „Kavandataval Kõverdama II turbatootmisalal kaevandamisega tekkivad jäätmed (sugekiht, kännud, kuivenduskraavidesse settinud turbaheljum) on Jäätmeseaduse mõistes kõrvalsaadused, mille edasine kasutamine on kindel, mida saab kasutada vaid asjaomasele tööstusele omase töötlemisega (kändude

³ Ilmateenistus. Lääne-Nigula tuulteroos 1991-2020. https://www.ilmateenistus.ee/wp-content/uploads/2021/04/nigula_1991-2020.jpg

purustamine, heljumi toodangusse segamine), nende teke on tootmisprotsessile omane ja ei avalda negatiivset mõju ei keskkonnale ega ka inimese tervisele.“ Selline sõnastus KMH programmi etapis on meie hinnangul ennatlik. Ettevõtte pole selgelt viidanud, milliste lähteandmete põhjal järeldatakse, et eelnimetatud materjali kasutamine on kindel. Täiendavalt ei saa KMH programm anda hinnangut, kas nende puhul on tegemist jäätmete või kõrvalsaadustega. Juhul, kui materjali kasutatakse kaevandatud ala korrastamiseks, saab kasutusviisi lugeda kindlaks vaid juhul, seda kinnitab maapõueseaduse § 81 kohane kaevandatud maa korrastamisprojekt. KMH programm ei saa lähtuda eeldusest, et kavandatud tegevuse käigus jäätmeid ei teki, vaid peab arvesse võtma ka selliseid stsenaariume, mille kohaselt osa või kõik kaevandamise käigus tekkinud materjalidest, mis pole otseselt toodang, on jäätmeseaduse kohaselt jäätmed. Palume antud seisukohaga arvestada ja KMH programmi sõnastust parandada.

Juhime tähelepanu et lisaks korrastamisele on kõrvalsaaduste kasutusena toodud ka teealuste rajamine, hakkpuidu tegemine jne. Hakkpuidu tegemiseks ja turustamiseks on kokkulepped teiste ettevõtetega, kellele antud kõrvalsaadused 3 aasta jooksul nende tekkest üle antakse, juhul kui neid ei kasutata muudeks eelpooltoodud tegevusteks. KMH programmi on lisatud info, et juhul kui selgub, et tegemist on siiski jäätmetega, siis võib olla vajalik taotleda jäätmeluba.

*13. KMH programmi peatükis 3.8 (lk 20) on kirjutatud: „Lähimad kaitsealuste taimeliikide kasvukohad asuvad ligikaudu 360 m kaugusel põhjasuunas...“ Maa-ameti kaardirakenduse kitsenduste kaardikihi andmetel jääb mäeeraldisest 240 m kaugusele lääne suunas III kaitsekategooria taim sõõrsilmik (*Lopanga achine*). Samas peatükis on loetletud mõningaid taime- ja loomaliike, mis asuvad mäeeraldisest lõuna- ja põhjasuunas ning väidetud järgmist: „Teisi I ja II kaitsekategooria taime-, looma-, seene- ja samblikuliikide leiukohti mäeeraldisest 1,5 km raadiuses ei ole.“ Maa-ameti kaardirakenduse andmetel esineb mäeeraldisest lõuna ja lääne suunas 1,5 km raadiuses veel mitmeid taime- ja loomaliike. Mõnede näidetena toome välja, et mäeeraldisest ca 1 km kaugusel ida suunas asub II kaitsekategooria Kunila kanakulli (*Accipiter gentilis*) püsielupaiga piiranguvöönd ning ca 800-900 m mäeeraldisest lõunas asub kaks II kaitsekategooria valgeselg-kirjurähni (*Dendrocopos leucotos*) elupaika. Palume KMH programmi mäeeraldisel läheduses asuvate kaitsealuste taime- ja loomaliikide osas üle vaadata ja täiendada.*

Täpsustame, et sõõrsilmiku (*Lopanga achine*) puhul on tegemist kaitsealuse (selgrootu) loomaliigiga, mitte aga taimeliigiga. Antud liigi leiukoht on kantud ka KMH programmi joonisele 2. Lisame selgituseks, et programmi peatükis 3.8 on toodud eelkõige lähimad kaitsealused looma- ja taimeliigid. Sellegipoolest on täiendatud programmis ja selle joonisel kontrollitud kaitsealuste liikide paiknemine.

14. KMH programmi peatükis 3.8 (lk 21) on kirjutatud, et „Lähimad kultuurimälestised asuvad ligikaudu 660 m lõunas (kultusekivi, kultuurimälestiste registri number 9873). “ Lisaks arheoloogiamälestistele jääb mäeeraldisest lõuna ja põhja suunda mitmeid pärandkultuuri objekte (talukohad, heinaküünid, metskonna kontorid, tulevalvetorn ja veski). Palume lisaks lähimatele arheoloogiamälestistele KMH programmis välja tuua ka lähimad pärandkultuuriobjektid.

Juhime tähelepanu, et kõik kavandatava tegevuse lähipiirkonnas paiknevad pärandkultuuriobjektid on toodud joonisel 2. KMH programmi tabelisse 4.1 on lisatud informatsioon, et mõju kultuuripärandile hinnatakse läbi mõju muinsuskaitse- ja pärandkultuuriobjektidele.

Lähtuvalt eelpool toodust palun korraldada KMH programmi avalikustamine.

Lugupidamisega

/ allkirjastatud digitaalselt /

Marko Kulman

Juhatuse liige

KESKKONNAAMET

Marko Kulman
Aktsiaselts Torf
info@astorf.ee

Teie 15.02.2022 nr 4

Meie 09.03.2022 nr 6-3/21/22649-12

**Täiendavad ettepanekud ja märkused Kõverdama
II turbatootmisala rajamise ja töötamisega
kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi
kohta**

Austatud Marko Kulman

Aktsiaselts Torf (edaspidi arendaja) esitas 15.02.2022 kirjaga nr 6-3/21/22649-10 Keskkonnaametile, lähtudes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 15¹ lg-st 6, Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) täiendatud ja parandatud programmi kontrollimiseks ja seisukohtade arvestamise või arvestamata jätmise kontrollimiseks (KeHJS § 15¹ lg 7) ning avalikustamise korraldamiseks (KeHJS § 16 lg 1).

Keskkonnaamet pikendas koos põhjendustega oma 22.02.2022 kirjaga nr 6-3/21/22649-11 KMH programmi kontrollimise ning programmi seisukohtade arvestamise või arvestamata jätmise kontrollimise tähtaega kuni 14.03.2022 (KeHJS § 2⁴ ja § 15¹ lg 7 alusel). Keskkonnaamet edastab käesoleva kirjaga arendajale täiendavad märkused KMH programmi kohta enne KeHJS § 16 lg-st 1 tuleneva avalikustamise korraldamist.

Keskkonnaamet kontrollis täiendatud ja parandatud KMH programmi, sealhulgas nii Keskkonnaameti kui asjaomaste asutuste seisukohtade arvestamist või arvestamata jätmist. **Oleme seisukohal, et enne avalikustamist on vajalik KMH programmi parandada järgnevalt välja toodud märkuste ja täiendustega:**

1. Keskkonnaamet palus oma 17.12.2021 saadetud kirjas 6-3/21/22649-9 KMH programmile esitada tolmuhäiringu tõenäosuse hinnang PMsum leviku kohta lähimate elamute suunas. Arendaja on 15.02.2022 saadetud kirjas punktile nr 10 vastanud, et tolmuhäiringu leviku ulatust hinnatakse modelleerimise teel. Sealjuures tuuakse välja, et modelleerimine tugineb keskmistamise põhimõttele ning lisatud „*seetõttu ilmestavad tulemused samuti teatud perioodi keskmist väärtust, et neid oleks võimalik võrrelda seaduses sätestatud õhukvaliteedi normväärtustega*“. Juhime tähelepanu, et õhukvaliteedi piirväärtused on [keskkonnaministri määrusega nr 75¹](#) kehtestatud saasteainetele PM10 ja PM2,5, kuid peenosakeste jämedamale fraktsioonile mitte. Arendaja vastusest ei selgu, kas modelleeritakse üksnes PM10 ja PM2,5 levikut või hinnatakse ka jämedama fraktsiooni

¹ Keskkonnaministri 01.01.2017 määrus nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamispriid¹“.
Roheline 64 / 80010 Pärnu / Tel 662 5999 / Faks 680 7427 / e-post: info@keskkonnaamet.ee /
www.keskkonnaamet.ee / Registrikood 70008658

levikut. Palume endiselt hinnata ja arvestada ka jämedama fraktsiooni levikut ja tolmuhäiringu esinemist lähimate elamute juures. Vastava hinnangu koostamist palume selgesõnaliselt fikseerida ka KMH programmi sisuosas. Vastuskirjas viidatud Lääne-Nigula tuuleroosilt selgub, et valdavad on küll lõuna- ja läänekaarte tuuled, kuid arvestada tuleb, et peaaegu 20% kõikidest tuultest moodustavad elamute suhtes ebasoodsad kirde- ja idatuuled. Seetõttu palume tolmuhäiringu esinemise hindamisel arvesse võtta ka elamute jaoks ebasoodsaid tuulesuundi ja –kiirusi.

2. Arendaja 15.02.2022 saadetud vastuskirja punkti nr 10 vastusena on kirjutatud „*tuulekanne turbaväljadelt sarnaneb oma olemuselt tuulekandega taimkatteta põllumaadelt (nt kevadperioodil) ning ei ole olulise keskkonnamõjuga*“. Keskkonnaameti hinnangul ei ole turbatootmisala võrdlemine põllumaaga päris täpne. Nimelt põllumaad on enamasti taimkatteta üksnes kevadel ja sügisel, mil ilmastikuolud on niiskemad. Suvel on põllumaad kaetud taimkattega. Turbatootmisalad on taimkatteta aastaringi, sh suvel. Kliimamuutuste tõttu üha tavalisemaks muutunud suviste põuaperioodide ajal võib pinnas muutuda erakordselt kuivaks. Kuiv turbaväli võib tuuleerosioonile olla aga eriti vastuvõtlik. Seega on ilma keskkonnamõju realselt hindamata ennatlik väita, et tuulekanne turbatootmisalalt ei ole olulise keskkonnamõjuga. Palume tolmuhäiringu hindamisel arvestada ka võimaliku tuulekandega, pakkuda vajadusel välja leevendavaid meetmeid ning lisada vastav punkt ka KMH programmi.
3. 15.02.2022 vastuskirja punkti nr 11 puhul on kirjutatud „*turba aunades hoiustamise ja laadimise alad määratakse hiljem, kaevandusprojekti koostamise käigus*.“ Lisaks olete kirjutanud, et arvestades turbatootmisalade ja teede paiknemist, elamute asukohta ning piirkonnas valdavaid tuulte suundi, ei ole oodata, et aunadest ja laadimisest tekiks olulist tolmu levikut. Keskkonnaameti hinnangul võib turba aunades hoiustamisel levida turbatolmu sh peenosakeste eri fraktsioone. Elamutele ebasoodsad tuulesuunad moodustavad ligikaudu 20% kõikidest tuultest. Juhul kui turbaaunade asukohad selguvad hiljem, siis palume ennetavalt KMH käigus välja selgitada kui kaugele võib turba aunades hoiustamise ja laadimise alasid planeerida ilma, et häiritaks lähedalasuvaid elamuid. Palume selgitus lisada KMH programmi sisuosasse.
4. 22.02.2022 toimus Keskkonnaameti ettepanekul Kõrsa turbatootmisala laiendamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi asjus koosolek, kus olid arutlemisel samad välisõhuga seotud teemad. Koosoleku järgselt koostas Keskkonnaamet memorandumi, milles osapooled jõudsid kokkuleppele. Keskkonnaameti hinnangul on 22.02.2022 toimunud koosolekul arutletud välisõhu teemad ja lõpptulemused asjakohased ka Kõverdama II turbatootmisala puhul. Kui turbatolmu modelleerimine ja hinnangud (peenosakesed ja jämedam fraktsioon) ei anna lähimatele elamutele avalduva mõju välja selgitamisel usaldusväärseid tulemusi (sh ei ole tehniliselt teostatav), tuleb rakendada ettevaatusprintsipi (keskkonnaseadustiku üldosa seadus § 11) ning lähimate elamute suunda jäävad alad turbatootmisala laiendamisest välja jätta (puhvri moodustamine).
5. Keskkonnaamet on endiselt seisukohal, et 15.02.2022 kirja punktis 12 arendaja poolt esitatud vastus „*Juhime tähelepanu et lisaks korrastamisele on kõrvalsaaduste kasutusena toodud ka teealuste rajamine, hakkpuidu tegemine jne*.“ ei ole sugekihi kasutamise osas asjakohane. KMH programmi kohaselt on sugekihi kasutusvõimalusteks määratud vaid karjääri korrastamise käigus pindade tasandamine ning muid sugekihi materjali kasutusviise pole KMH programmis käsitletud (nt teealuste täitmine). Teede täitmisel on välja toodud vaid kändude kasutamine. Juhul, kui KMH programmi sõnastust muuta selliselt, et ka sugekihti soovitakse teede rajamisel kasutada, tuleks seda tõestada vastava projekti olemasolul. Lisaks juhime tähelepanu, et KMH programmi lk 18 viimases lõigus ei ole korrektne viidata jäätmeseadusele ja keskkonnaministri 21.04.2004 määruse nr 21 nõuetele materjali osas, mis KMH programmi sõnastuse kohaselt ei ole jäätmed.

Palume esitatud punktide põhjal KMH programmi täiendada ning esitada taas KeHJS § 15¹ lg 6 alusel Keskkonnaametile kontrollimiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Teadmiseks: OÜ Inseneribüroo STEIGER (info@steiger.ee; anna-helena@steiger.ee)

Karl Markus Wahlberg 5885 7049 (keskkonnakorraldus)
karl.wahlberg@keskkonnaamet.ee

Maret Palusalu 5362 7412 (välisõhk)
maret.palusalu@keskkonnaamet.ee

Tambet Tamm 5334 5640 (jäätmehaldus)
tambet.tamm@keskkonnaamet.ee

EESTI
GEOLOOGIAATEENISTUS

Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Teie: 29.03.2022 nr 6-3/21/22649-14

Meie: 06.04.2022 nr 1-4/22-78

Vastuskiri Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi avalikustamise teatele

Austatud Helen Manguse

Keskkonnaamet edastas oma 29.03.2022 kirjaga nr 6-3/21/22649-14 ettepanekute, vastuväidete ja küsimuste esitamiseks Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi avalikustamise teate

Käesolevaga kinnitame, et Eesti Geoloogiateenistus on Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) programmiga tutvunud ning ei oma selles osas ettepanekuid ega kommentaare.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Sirli Sipp Kulli
Direktor

FW: Kõverdama II turbatootmisala KMH programmi ettepanekud

KeA Info <info@keskkonnaamet.ee>
To: kea@kirke.smr.ee

Kõverdama II kaart.pdf
3 MB

Reply Reply All Forward

T 19.04.2022 09:54

From: Pille Kaisel
Sent: Tuesday, April 19, 2022 8:54 AM
To: KeA Info <info@keskkonnaamet.ee>
Subject: Kõverdama II turbatootmisala KMH programmi ettepanekud

Tere!

Seoses Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi avalikustamisega on mul ettepanekud:

1. Lisada lähedal asuvate õuealade loetellu Seitsmetamme kinnistu (19502:002:0630), mis paikneb tuulevast määraldisest ligikaudu 170 m kaugusel. Palun arvestada mürataseme, tahkete osakeste kontsentratsiooni ja kuivendamise mõju hindamisel tarbevee kaevudele ka Seitsmetamme kinnistuga.
 2. Jätta kaevandamisalast välja lisatud kaardil punasega tähistatud alad.
- Turbatootmis ja turba väljaveo müra on Nõmme, Männiku ja Seitsmetamme õuedesse kuulda ning siia jõuab ka turba tolmu, kui masinad töötavad ning tuul on majade poole. Ei ole õige vähendada puhvrit metsa näol tootmisala ja elamute vahel. Need alad on küll olnud peaaegu 100 aastat tagasi kasutusel turbavõtu kohana, aga nende alade looduslikkus on ise taastunud.

Lugupidamisega
Pille Kaisel

Väljajäetav ala

Mõõtkava: 1:5000

X = 6496456, Y = 483574

X = 6495190, Y = 482606

AS TORF
ESTONIAN PEAT SINCE 1991

Lp Pille Kaisel

Teie: 19.04.2022

Meie: 06.05.2022 nr 9

Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programm

Esitasite oma 19.04.2022 kirjaga kaks ettepanekut Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi kohta. Vastame Teie ettepanekutele nende esitamise järjekorras.

- 1. Lisada lähedal asuvate õuealade loetellu Seitsmetamme kinnistu (19502:002:0630), mis paikneb taotlevast mäeeraldisest ligikaudu 170 m kaugusel. Palun arvestada mürataseme, tahkete osakeste kontsentratsiooni ja kuivendamise mõju hindamisel tarbevee kaevudele ka Seitsmetamme kinnistuga.*

Kinnistu on lisatud lähedal asuvate õuealade loetellu.

- 2. Jätta kaevandamisalast välja lisatud kaardil punasega tähistatud alad. Turbatootmis ja turba väljaveo müra on Nõmme, Männiku ja Seitsmetamme õuedesse kuulda ning siia jõuab ka turba tolmu, kui masinad töötavad ning tuul on majade poole. Ei ole õige vähendada puhvrit metsa näol tootmisala ja elamute vahel. Need alad on küll olnud peaaegu 100 aastat tagasi kasutusel turbavõtu kohana, aga nende alade looduslikkus on ise taastunud.*

Ettepanekut kaalutakse leevendusmeetmena KMH aruande koostamise käigus tulenevalt mõju hinnangutest ja modelleerimise tulemustest.

AS TORF
Tallinna mnt. 26a
Lihula linn, Lääneranna Vald
Pärnu maakond 90303

REG: 10076240
MKMR: EE100399967
Swedbank:
EE692200221026529085

info@astorf.ee
+372 55 959 259

Lugupidamisega

/ allkirjastatud digitaalselt /

Marko Kulman

Juhatuse liige

AS TORF
Tallinna mnt. 26a
Lihula linn, Lääneranna Vald
Pärnu maakond 90303

REG: 10076240
KMKR: EE100399967
Swedbank:
EE692200221026529085

info@astorf.ee
+372 55 959 259

Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi ettepanekud ja vastuväited

Olles tutvunud planeeritava turbatootmise laiendusega Kõverdama turbarabas soovin juhtida tähelepanu järgmistele punktidele ja aspektidele.

Dokumentides on mainitud Nõmme ja Männiku kinnistut, kuid puudub viide Seitsmetamme kinnistule, mida laiendatav tootmisala hakkab kindlalt veel rohkem mõjutama, kui see teeb seda praegu. Juba praegusel turbatootmisalal on Seitsmetamme kinnistule kuulda häirivat müra, mis tekib turba tootmisel ja transportimisel. Seega peaks keskkonnamõjude hindamisel arvestama ka Seitsmetamme kinnistuga.

Kõverdama turbarabas on toimunud mitmed õnnetused nagu näiteks 2015 aastal süttinud ekskavaator

(<https://www.delfi.ee/artikkel/71681059/rabas-polema-suttinud-ekskavaator-tekitas-kutusereostuse>), mis põhjustas kütusereostuse, või 13. aprilli 2022 toimunud tehnika süttimine.

Turbalade laiendamine elumajade lähedale tõstab riski tulekahjude ning võimalikest põlengutest tulenevate reostuse jõudmist elamuteni. Tootmise suurendamine viib ka suurema tõenäosuseni, et toimub jälle mõni selline õnnetus ning kannatada saab keskkond.

Lisaks sellele mõjutab turba tootmise laiendamine ka seda ümbritsevat ala, mis on oluline korilus piirkond kohalikele kogukonnale. Piirkonnas kasvavad mustikad, pohlad, jõhvikad, kase- ning männiriisikad.

Turbaala laiendamise mõju ümbritsevatele inimestel on vaid väike osa kogu tootmise laiendamise mõjust. Peamiselt saab kahjustada keskkond ning seda silmas pidades on projekt väga lühinägelik. 30 aastat turbatootmist ei korva kuidagi kahju, mis tehakse ümbritsevatele keskkonnale ning piirkonnas elavale floorale ja faunale. Laiendatav ala hõlmab endast piirkonda, kus asuvad II kaitsekategooria kaitsealuse liigi kauni kuldkinga leviala ning III kategooria kaitsealune liik öösorr. Need on vaid kaks kaitsealust liiki, kelle elukeskkond muudetakse selle protsessi käigus elamiskõlbmatuks, kuid vähem tähtsad ei ole ka kogu muu elustik, kes ei pruugi olla kaitse all. Turbaala laiendamine ei tekita kahju ainult üksikutele liikidele, vaid turba tootmiseks eemaldatakse taimkate ning mullastik täielikult. Selline hävitustöö eesmärgiga saada aiandusturvast, mida kasutatakse välismaal taimede kasvatamiseks, on väga irooniline.

Kaevandamise laiendamisel ei peaks arvestama ainult kohaliku mõju ning hetkelist mõju, vaid vaatama olukorda pikemas perspektiivis. Rahvusvahelise Looduskaitseliidu andmete järgi on raba kriitiliselt oluline kliimamuutuste leevendamisele, elurikkuse ning joogivee säilitamisel. Turbaalad on kõige suuremad maismaa süsiniku sidujad ning rikutud turbaalade toodavad kuni 5% inimtekkelisust CO2 emissioonist.

(<https://www.iucn.org/resources/issues-briefs/peatlands-and-climate-change>)

Karl Kaisel

19.04.2022

Lp Karl Kaisel

Teie: 19.04.2022

Meie: 06.05.2022 nr 10

Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programm

Esitasite oma 19.04.2022 kirjaga ettepanekud Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi kohta. Vastame Teie ettepanekutele nende esitamise järjekorras.

- 1. Dokumentides on mainitud Nõmme ja Männiku kinnistut, kuid puudub viide Seitsmetamme kinnistule, mida laiendatav tootmisala hakkab kindlalt veel rohkem mõjutama, kui see teeb seda praegu. Juba praegusel turbatootmisalal on Seitsmetamme kinnistule kuulda häirivat müra, mis tekib turba tootmisel ja transportimisel. Seega peaks keskkonnamõjude hindamisel arvestama ka Seitsmetamme kinnistuga*

Kinnistu on lisatud lähedal asuvate õuealade loetellu.

- 2. Kõverdama turbarabas on toimunud mitmed õnnetused nagu näiteks 2015 aastal süttinud ekskavaator (<https://www.delfi.ee/artikkel/71681059/rabas-polema-suttinud-ekskavaator-tekitas-kutusereostuse>), mis põhjustas kütusereostuse, või 13. aprilli 2022 toimunud tehnika süttimine. Turbalade laiendamine elumajade lähedale tõstab riski tulekahjude ning võimalikest põlengutest tulenevate reostuse jõudmist elamuteni. Tootmise suurendamine viib ka suurema tõenäosuseni, et toimub jälle mõni selline õnnetus ning kannatada saab keskkond.*

AS TORF
Tallinna mnt. 26a
Lihula linn, Lääneranna Vald
Pärnu maakond 90303

REG: 10076240
MKMR: EE100399967
Swedbank:
EE692200221026529085

info@astorf.ee
+372 55 959 259

Keskkonnamõju hindamise käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõjusid keskkonnaavariidele (s.h. tulekahjudele).

3. *Lisaks sellele mõjutab turba tootmise laiendamine ka seda ümbritsevat ala, mis on oluline korilus piirkond kohalikule kogukonnale. Piirkonnas kasvavad mustikad, pohlad, jõhvikad, kase- ning männiriisikad.*

Keskkonnamõju hindamise käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõjusid nii taimedele kui ka inimese heaolule.

4. *Turbaala laiendamise mõju ümbritsevatele inimestel on vaid väike osa kogu tootmise laiendamise mõjust. Peamiselt saab kahjustada keskkond ning seda silmas pidades on projekt väga lühinägelik. 30 aastat turbatootmist ei korva kuidagi kahju, mis tehakse ümbritsevatele keskkonnale ning piirkonnas elavale floorale ja faunale. Laiendatav ala hõlmab endast piirkonda, kus asuvad II kaitsekategooria kaitsealuse liigi kauni kuldkinga leviala ning III kategooria kaitsealune liik öösorr. Need on vaid kaks kaitsealust liiki, kelle elukeskkond muudetakse selle protsessi käigus elamiskõlbmatuks, kuid vähem tähtsad ei ole ka kogu muu elustik, kes ei pruugi olla kaitse all. Turbaala laiendamine ei tekita kahju ainult üksikutele liikidele, vaid turba tootmiseks eemaldatakse taimkate ning mullastik täielikult. Selline hävitustöö eesmärgiga saada aiandusturvast, mida kasutatakse välismaal taimede kasvatamiseks, on väga irooniline.*

Keskkonnamõju hindamise käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõjusid taimedele ja loomadele, sealhulgas ka mitte kaitse all olevale taimestikule ja loomastikule. Lisaks hinnatakse mõju kaitsealustele liikidele.

5. *Kaevandamise laiendamisel ei peaks arvestama ainult kohaliku mõju ning hetkelist mõju, vaid vaatama olukorda pikemas perspektiivis. Rahvusvahelise Looduskaitseliidu andmete järgi on raba kriitiliselt oluline kliimamuutuste leevendamisele, elurikkuse ning joogivee säilitamisel. Turbaalad on kõige suuremad maismaa süsiniku sidujad ning rikutud turbaalade toodavad kuni 5% inimtekkelisust CO₂ emissioonist. (<https://www.iucn.org/resources/issues-briefs/peatlands-and-climate-change>)*

Keskkonnamõju hindamise käigus hinnatakse kavandatava tegevuse mõjusid kasvuhoonegaaside voogudele (s.t. kavandatava tegevuse kliimamõju).

Lugupidamisega

AS TORF
Tallinna mnt. 26a
Lihula linn, Lääneranna Vald
Pärnu maakond 90303

REG: 10076240
KMKR: EE100399967
Swedbank:
EE692200221026529085

info@astorf.ee
+372 55 959 259

/ allkirjastatud digitaalselt /

Marko Kulman

Juhatuse liige

AS TORF
Tallinna mnt. 26a
Lihula linn, Lääneranna Vald
Pärnu maakond 90303

REG: 10076240
KMKR: EE100399967
Swedbank:
EE692200221026529085

info@astorf.ee
+372 55 959 259

Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi avaliku arutelu protokoll

26.04.2022

Koosoleku algus: kell 16:10

Koosoleku lõpp: kell 17:00

Juhatas: Aadu Niidas

Protokollis: Anna-Helena Purre

Registreeritud osavõtjaid: kohapeal 9, MS Teams 6 (vt. registreerumisleht ja selle lisa)

Päevakord:

1. Sissejuhatus – Aadu Niidas (OÜ Inseneribüroo STEIGER)
2. Ettevõtte kavandatava tegevuse eesmärk – Marko Kulman (AS Torf)
3. Kavandatavat tegevust ja keskkonnamõju hindamist tutvustav ettekanne – Anna-Helena Purre (OÜ Inseneribüroo STEIGER),
4. Programmi avalikustamise perioodil laekunud kirjad – Aadu Niidas (OÜ Inseneribüroo STEIGER)
6. Ettepanekud, küsimused ja vastuväited kavandatava tegevuse ja keskkonnamõju hindamise kohta – avalikul arutelul viibijad

Aadu Niidas (AN) tutvustab koosoleku korraldust ja päevakorda ning annab sõna arendajale.

Marko Kulman (MK) tutvustab kavandatavat tegevust ja selle eesmärgi. Kirjeldatakse ettevõtet ja selle ajalugu, samuti senist tegevust Kõverdama ja lähedal paiknevas Laiküla turbamaardlates. Pikemalt seletatakse konkreetse ala ja selle laienduse valiku tagamaid. Laienduse eesmärk on säilitada turbatootmisega seotud töökohad antud piirkonnas, kuna seni kaevandatav Kõverdama turbatootmisala on lähiaastatel ammendumas ja Kõverdama turbatootmisala hakatakse korrastama seejärel. MK kinnitab, et ettevõtja on valmis rakendama erinevaid leevendusmeetmeid mõjude vähendamiseks.

AN annab sõna ettekandeks Anna-Helena Purrele

Anna-Helena Purre (AHP) teeb kokkuvõtliku ettekande KMH protsessist, kavandatavast tegevusest ning selgitab KMH eesmärgi; kirjeldab kavandatava tegevusega mõjutatavat keskkonda ning toob lühidalt välja võimalikud keskkonnamõjud, mida detailsemalt käsitletakse keskkonnamõju hindamise käigus. Lisaks kirjeldab edasist menetlusprotsessi ja hindamiseks kasutatavat metoodikat ning tutvustab ekspertrühma koosseisu.

Ettekandes käsitletavad teemad:

- 1) Kavandatava tegevuse eesmärk ja asukoht – Kõverdama II turbatootmisalal turba kaevandamise loa taotlemine. Taotletava ala paiknemine ja suurus.
- 2) Kavandatava tegevuse ja selle alternatiivsete võimaluste kirjeldus - alternatiivsed võimalused tehnoloogiliselt puuduvad, võimalik null-alternatiiv.
- 3) KMH sisu ja eeldatavalt mõjutatav keskkond
 - Mõjutatava keskkonna kirjeldus - asukoht, maakasutus, infrastruktuur, geoloogilised ja hüdrogeoloogilised tingimused, maastik, kuivendustingimused, maavara kvaliteet ja varu, kliima, taimed, loomad, kaitstavad loodusobjektid.

- Võimalik keskkonnamõju - turbatootmisala kuivendamise mõju pinnaveele (eesvooludele), põhjaveele (sh soosetete veele), veevarustusele; tootmistegevuse mõju infrastruktuurile ja liikluskoormusele; tootmistegevusega kaasneva müra ja peenosakeste kontsentratsioon; jäätmed; keskkonnaavariid; turba tootmise mõju maastikule, kultuuripärandile, taimedele, loomadele, kaitstavatele loodusobjektidele, inimese tervisele, heaolule ja varale.
 - Kavandatava tegevuse kirjeldus - kasutatav tehnoloogia ja tehnika ning turbatootmisala korrastamine.
 - Keskkonnamõju vältimise ja leevendamise meetmed; keskkonnaseire; keskkonnalubade vajadus.
- 4) Hindamismetoodika
 - 5) Ajakava
 - 6) Laekunud kirjad ja esmased vastused (AN)

AN tänab ettekande eest ja palub esmalt küsimused esitada saalis kohalolijatel.

Aivar Oosim (AO) uurib, et kuna ta kavandatava tegevuse alast põhjapool piirneval kinnistul ei saanud tuulemurru ohu tõttu metsateatisele täies ulatuses positiivset vastust, siis kuidas on võimalik lageda ala tekitamine kaevandamise tagajärjel. Kas ei teki tuulemurru ohtu kui ala jääb kolme külje pealt lagedaks.

AN vastab, et kui Kõverdama II mäeeraldisel turbakaevandamiseks läheb, siis võetakse ala lagedaks. Mõju hindamisel ei saa seada piiranguid väljapoole taotletavat ala. Mõju hindamise aruande koostamise käigus arutatakse tuulekoridoride tekke ohtusid.

MK seletab, et väljakute rajamine võtab aega ning ala põhjaossa võidakse jõuda vähemalt 5 - 7 aasta pärast loa saamisest, tuleb rajada eelkuivenduskraavid, et alale üldse peale saada. Samuti tuleb arvestada sellega, et raba keskosa peal kõrgeid ja tihedaid puid üldse pole, kõrgemad puud algavad taotletava ala põhjaosas.

AN majapidamiste mõttes oleks hea kui väike metsariba jääks vahele.

Mikk Sarv (MS) uurib mäeeraldise piiri ja teenindusmaa piir kattumise kohta.

AN vastab et kohati on piiride vahel vahe, aga kohati kattuvad. Mõjuhindamise käigus on võimalik kaaluda puhverriba rajamise vajadust, mis väldib ka tuulekoridori tekke võimalust.

MK ütleb, et ta ei ole teadlik, kas antud piirkonnas üldse on kõrgemaid puid.

Rasmus Paulus (RP) ei ole nii kaugel käinud ja ei tea, mis seis seal on.

AN lubab põhjapoole peale arutelu vaatama minna.

MK lubab, et ei minda kergema vastupanu teed ja on valmis rakendama leevendusmeetmeid.

AHP loeb ette Siim Kaiseli (SK) küsimuse, mis laekus Teamsi vahendusel. „Tere! Olen Siim Kaisel. Minu õu piirneb Virita peakraaviga. Sinna on tulnud veega kaasa truubitõrused. Samuti on olnud mitu korda vesi olnud sogane tolmu tõttu ja sellepärast on kraav kinni hakkanud kasvama (muda on suurel hulgal kogunenud). Paluksin AS Torfil koristada see muda kraavist ära.“.

AHP vastab, et ametlikult on maaomaniku kohustus hoida korras enda maapeal olevaid maaparandussüsteeme. Aga kokkulepped kaevandajaga on võimalikud.

AN täiendab, et selliseid olukordi on ka varem olnud, et kuna kaevandajal on vaja vett ära juhtida ja kuivendussüsteemid on pikad, siis on tulnud vastu ja eemaldatud näiteks kopratamme ja muid takistusi, kuna ettevõttel on tehnika olemas.

MK vastab, et tulevad alati võimalusel kohalikule kogukonnale vastu. Nende alal on kuivendussüsteem nõuetekohaselt hooldatud ja enne väljalasku on olemas nõuetekohased settetiigid. Lisaks kontrollitakse veekvaliteeti, võetakse veeproove, analüüsitakse neid atesteeritud laboris ja tulemused esitatakse Keskkonnaametile. Seni ei ole ükski analüüs piirmäärasid ületanud, pigem on piirmääradest oluliselt madalamal. Rabast muda ei tule, kui midagi tuleb, siis turvast, aga selle püüvad kinni settetiigid. Aga kuna meie huvi on ala arendada, siis see on läbirääkimiste koht ning nad on nõus vastu tulema.

AN soovib vahetada kontakte.

AHP loeb ette Kuido Lehtmets (KL) Teamsi vahendusel laekunud küsimuse „Tere, Kuido Lehtmets, Männiku talu. Juba praegu paistab metsariba õue ja raba vahel kohati läbi. Kui tuul on raba suunalt ja freesimine/laadimine käib on müra ja turbatolm õues/toas.“.

AN täpsustab, et Männiku talu on kõige lähem majapidamine.

MK vastab, et alal kasutatakse mehhaanilisi koguajaid, mis õhku palju turvast ei paiska. Võimalik on kuiva turba erosioon. Kinnistu ja tootmisala vahel on mets, mis ei pruugi talvisel ajal olla küll nii tihe. Alal on kaevandatud 1970. aastatest ning rohkem ei ole tolmutama hakatud. Iga majandustegevus on keskkonnale negatiivne, tolmu osa modelleeritakse KMH aruande koostamise käigus.

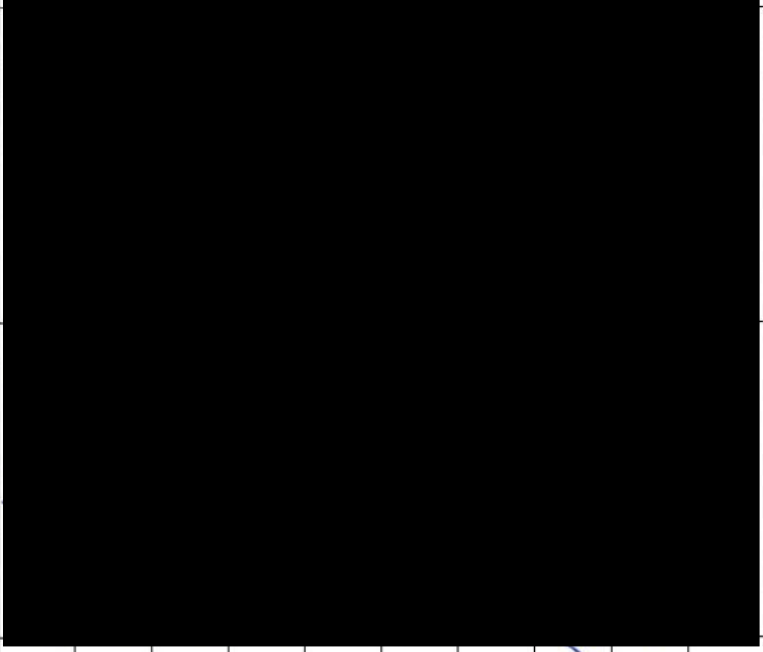
Rohkem küsimusi ei ole. Aadu Niidas tänab konstruktiivse arutelu eest ja lõpetab koosoleku.

Aadu Niidas
Juhataja

Anna-Helena Purre
Protokollija

Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi avalik
arutelu 26.04.2022. aastal Keskkonnaameti Penijõe kontoris

REGISTREERIMISLEHT

JRK. NR.	NIMI	KINNISTU	E-MAIL	TELEFON	ALLKIRI
1	Aune Heide Pore	OÜ IB Steiger			
2	Mikk Sore	AS TORF			
3	Rasmus Paudin	AS TORF			
4	Aivar Oosimäe	OÜ SEMA			
5	Karel Marken Wahlberg	Keskkonnaamet			
6	Marko Kulunur	ASTORF			
7	Ande Niden	OÜ IB Steiger			
8	Margus Hälle	Lääneranna V			
9	Marta Leela	Lääneranna VU			
10					
11					
12					

Kõverdama II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi avaliku arutelu registreerimislehe lisa: MS Teams kaudu osalejad.

26.04.2022

Korraldajad:

Aadu Niidas
Anna-Helena Purre

aadu@steiger.ee
Anna-Helena@steiger.ee

Külalised:

Siim Kaisel
Anu Sihv
Raine Viitas
Maret Palusalu
Karl Markus Wahlberg
Kuido Lehtmets

Anu.Sihv@keskkonnaamet.ee
Raine.Viitas@fin.ee
Maret.Palusalu@keskkonnaamet.ee
Karl.Wahlberg@keskkonnaamet.ee